

Stenogrammid

XIII Riigikogu, I Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 25.05.2015, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:10 Arupärimine majutusteenuste käibemaksu määra tõstmise kohta (nr 10)

2. 16:31 Arupärimine piimatootjate olukorra kohta (nr 11)

3. 17:03 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

16:58 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame täiskogu I istungjärgu seitsmenda töönädala esmaspäevast istungit. Kellel on üle anda eelnõusid või arupärimisi? Vabariigi Valitsuse nimel on Heili Tõnisson juba sõna palunud. Palun, Heili Tõnisson!

16:58 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kuus seaduseelnõu. Esiteks, Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust riigihalduse minister Arto Aas. Teiseks, tarbijakaitseseaduse eelnõu. Nimetatud seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja taristuminister Kristen Michal. Kolmandaks, riiklike peretoetuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna. Neljandaks, Euroopa Kosmoseagentuuri asutamise konventsiooniga ühinemise ning Eesti Vabariigi valitsuse ja Euroopa Kosmoseagentuuri vahelise Eesti ühinemist Euroopa Kosmoseagentuuri asutamise konventsiooniga käsitleva kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu. Eelnimetatud seaduseelnõu menetlemisel esindab Riigikogus Vabariigi Valitsust ettevõtlusminister Urve Palo. Viies, tööturuteenuste ja -toetuste seaduse ning teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Kuuendaks, sotsiaalmaksuseaduse, tulumaksuseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Sven Sester. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

16:58 Mailis Reps

Head Riigikogu liikmed! Käesolevaga tutvustan teile arupärimist, mille mina ja paljud teised Keskerakonna fraktsiooni liikmed esitame haridus- ja teadusminister Jürgen Ligile. Nimelt huvitab meid, kuidas on haridus- ja teadusministril plaanis väärtustada lasteaiaõpetajate tööd. Kui meenutada siin Riigikogus peetud diskussioone, siis teame, et ka lasteaiaõpetajate töö on olnud nende teemaks, kahjuks ei ole aga sellega lõpuni mindud. Nüüdseks on olukord selline, et lasteaiaõpetajate keskmine töötasu varieerub maakonniti alates 580 eurost kuni veidi üle 600 euroni. Ja see on palk, millest lähevad veel maksud maha. Lasteaiaõpetajate puhul on probleem ka selles, et kui kooliõpetajate töö positiivne külg on nende pikk suvepuhkus – põhipuhkus on 56 kalendripäeva –, siis lasteasutuse õpetaja puhkus on vaid 42 päeva. Aastate eest lubati lasteaiaõpetajale samasugust staatust, nagu on kooliõpetajal. Siinkohal me küsimegi, millised on Vabariigi Valitsuse plaanid lasteaiaõpetajatega. Kas on kavas

määrata ära ka palga alammäärad? Millised need on ja milliste sammudega võiks edasi liikuda? Tuletan meelde, et õpetaja palga alammäär on juba 900 eurot. Samuti on oluline puhkuse võrdsustamise küsimus. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Kalle Laanet, palun!

16:58 Kalle Laanet

Austatud esimees! Head kolleegid! Põhiseaduskomisjon algatab kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu algatamine on tingitud sellest, et me muutsime põhiseadust, langetades valimisiga kohalikel valimistel. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Deniss Boroditš, palun!

16:59 Deniss Boroditš

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Mul on üle anda maapõueseaduse ja keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille on algatanud Deniss Boroditš, Andres Metsoja, Valeri Korb, Jevgeni Ossinovski, Einar Vallbaum, Mati Raidma ja Kalvi Kõva. Maapõueseaduses on põlevkivi kaevandamise maht reguleeritud kaevandamise aastamääraga. Põlevkivi kaevandamise aastamäär on kehtiva seaduse kohaselt 20 miljonit tonni. Samas ei ole maksimummäär arvestus paindlik ning see hakkab sektori arengut takistama. Käesolevas eelnõus pakutud regulatsiooniga võimaldatakse ettevõtetal kaevandada alates 2009. aastast põlevkivi kaevandamise aastamäärast vähem kaevandatud põlevkivivaru tagantjärele. Keskkonnatasude seaduses tehtavad muudatused on suunatud sellele, et ettevõtted oleksid ka keskkonnatasu kaudu motiveeritud prognoosima oma kaevandustegevust võimalikult täpselt ning ei taotleks põlevkivikoguseid, mida tegelikult välja kaevandada ei suudeta. Sellel eelnõul on väga positiivne majanduslik ja sotsiaalne mõju. Põlevkivisektori olukord sõltub väga palju väliskeskonna mõjuritest, nagu elektri börsihind ja nafta hind. Seetõttu on oluline, et sektoril oleks võimalik kiiresti ja lihtsalt väliskeskonna mõjudele reageerida. Eelnõuga loodav regulatsioon annabki võimaluse operatiivselt kaevandamismäär suurendada, kui väliskeskonna tegurid on soodsad, sealjuures keskkonda lubamata ulatuses mõjutamata. Põlevkivisektori osatähtsus riigi SKT-s on ligikaudu 2,9%, mis näitab, et sektor on rahvamajanduslikult oluline. Selle sektori käekäigust sõltuvad ka Ida-Viru maakonna majandusareng ja sotsiaalne heaolu. Näiteks ühe miljoni tonni põlevkivi kaevandamiseks ja töötlemiseks on vaja luua ca 450 töökohta. Oluline on ka põlevkivi kaevandamise ja kasutamise mõju kohaliku omavalitsuse tulubaasile. Näiteks ...

16:59 Esimees Eiki Nestor

Hea rahvasaadik Boroditš, ei ole vaja kogu eelnõu sisu ära rääkida. Nüüd võiks juba eelnõu üle anda, aeg on 20 sekundit üle läinud.

16:59 Deniss Boroditš

Aitäh! Tegu on väga hea eelnõuga.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Täna sind, sõber!

Austatud Riigikogu, olen vastu võtnud kaheksa seaduseelnõu ja ühe arupärimise ning kõigi nendega toimetatakse kodu- ja töökorra seaduse alusel.

Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 89 Riigikogu liiget, puudub 12.

Austatud Riigikogu, järgnevalt on meil vaja kinnitada selle nädala päevakord.

Panen hääletusele selle nädala päevakorra kinnitamise. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt on 85 Riigikogu liiget, vastu ei ole mitte keegi ja 1 Riigikogu liige on erapooletu. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:10 Arupärimine majutusteenuste käibemaksu määra tõstmise kohta (nr 10)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Meie tänase päevakorra esimene punkt on rahvasaadikute Kersti Sarapuu, Kadri Simsoni, Mihhail Stalnuhhini, Valeri Korbi, Vladimir Velmanni, Lauri Laasi, Andrei Novikovi, Dmitri Dmitrijevi, Enn Eesmaa, Tarmo Tamme, Olga Ivanova, Rein Ratase, Jüri Ratase, Martin Repinski, Erki Savisaare, Jaanus Karilaidi, Priit Toobali, Aadu Musta, Viktor Vassiljevi, Siret Kotka, Mihhail Korbi, Toomas Vitsuti, Mailis Repsi ja Märt Sultsi esitatud arupärimine. Arupärijate nimel võtab sõna Riigikogu liige Kersti Sarapuu. Palun!

16:58 Kersti Sarapuu

Lugupeetud juhataja! Austatud ministrid! Head kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmete nimel esitasime ettevõtlusminister Urve Palole 30. aprillil s.a arupärimise majutusteenuste käibemaksu tõstmise kohta. Selles arupärimises rääkisime majutusteenuste käibemaksu tõstmisest 9%-lt 20%-le, kuid nüüdseks on olukord muutunud. Nimelt soovib valitsus tõsta käibemaksu 5% võrra ehk 14%-ni. See aga pole töövõit ega leevendus turismifirmadele, majutusteenust pakkuvatele ettevõtetele.

Turismisektorit esindavad liidud saatsid Rahandusministeeriumile pöördumise, kus nad märgivad, et vaatamata debatile ja valitsuses leitud nn poliitilisele kompromissile, kavandatava maksutõusuga ei nõustuta. Turismisektoril on tähtis osa Eesti majanduses – koos kaudsete mõjudega tuleb sealt ligi 7% Eesti sisemajanduse kogutoodangust. Hea näide: 2013. aastal külastas Eestit ligi 6 miljonit välituristi, kes kulutasid turismiteenustele 1,35 miljardit eurot. Turismiteenuste osakaal teenuste ekspordis oli 2012. aastal 29% ja koguekspordis oli nende roll peaaegu 10%.

Indrek Neivelt on öelnud, et majutusteenus on suuresti eksport, kuigi härra peaminister juhtis infotunnis tähelepanu, et majutusettevõtted saavad käibemaksusoodustust ja sellel ei ole tähtsust, kas tegemist on teenuse või kaubaga, ekspordil on ikka käibemaks null. Arvestades majutatavate turistide elukohamaad, võime proportsioonide järgi öelda, et õiglane käibemaks oleks 5%. See tähendab, et käibemaksu tuleb pigem alandada. Eesti Hotellide ja Restoranide Liidu juhatuse esimehe Verni Loodmaa sõnul suurendab praegune tõus 5% võrra majutussektori käibemaksu 50% ja sõltumatut mõju-uuringut pole valitsus teinud. Selline käibemaksu tõus ei halvenda mitte üksnes majutusteenust pakkuvate ettevõtete majandusolukorda – tuleb vähendada töötajate arvu, palkade tõusust ei maksa rääkida, väikemaid ettevõtteid ja turismitalusid võib oodata ees sulgemine –, vaid tulemata jäänud turist ei kuluta raha ka turismiga kaasnevatele teenustele (poed, restoranid, muuseumid, autorent jpm). Väga suurt turistide arvu langust soodustab ka transpordiühenduste vähenemine, olgu siis bussi-, lennu- või rongiliikluses. Aasta esimesed kolm kuud on kaasa toonud Soome turistide külaskäikude 11% ja Vene turistide 40% vähenemise, mida veelgi süvendab rongiühenduse lõppemine Moskva ja Peterburiga. Pärnumaa on toonud välja väga tõsised arvud. Käibemaksu tõstmine 14%-ni tooks kaasa turistide vähenemise 9900 inimese võrra, mis omakorda tähendaks majutusteenust pakkuvatele ettevõtetele 685 000 euro ning kogu maakonnale 3,4 miljoni euro kaotamist.

Maailma Majandusfoorumi hinnangul on Eesti 2014. aastal konkurentsindeksi tabelis 38. kohal, kuid 2013. aastal oldi 30. kohal ning 2011. aastal 25. kohal. Käibemaksu määra tõstmist ei toeta ka EAS. Nende sõnul väheneks turistide arv samuti märgatavalt ning seda ei kompenseeriks isegi laiaulatuslik ühekordne kampaania välismaal, mida valitsus on planeerinud korraldada. Juba selle käibemaksu tõusu ajastus on väga halb. Eesti Pank on deklareerinud väliskeskkonna mõju ehk naaberriikide majanduselu raugemist. Ja üks väga oluline argument on veel see, et kasumimarginaal on paljudele majandusettevõtetele kehtestatav käibemaks, mille tulemusena välistatakse lisainvesteeringud ja palgatõus, kuid antakse samal ajal võimalus ajada musta äri.

Oma arupärimises oleme esitanud mitu küsimust, millele me palume ministrilt vastust. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Arupärimine esitati ettevõtlusminister Urve Palole. Palun, Urve Palo!

16:58 Ettevõtlusminister Urve Palo

Tere päevast! Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Kõigepealt ma tänan Keskerakonna fraktsiooni selle pöördumise ja oluliste küsimuste tõstatamise eest! Kuna Kersti Sarapuu tegi ilusa sissejuhatuse ära, siis ma jätkan kohe siit ja vastan küsimuste kaupa. Kokku on neli küsimust ja loen need ka ette, et oleks lihtsam jälgida.

Esimene küsimus: "Kuidas Te hindate majutusteenuste käibemaksu määra tõstmise mõju Eesti turismisektorile? Kas Te peate ettevõtlusministrina sellist sammu õigeks?" Turismisektor moodustab tõesti olulise osa Eesti majandusest, nagu Kersti Sarapuu juba ütles, ja maksustamisküsimused on sektori jaoks eluliselt tähtsad. Majutuse maksumäärade muudatuste kavandamisel peame arvestama, et Eesti turismisektor ei konkureeri mitte ainult Baltikumiga, vaid kogu Euroopaga. Enamikus Euroopa Liidu riikides on turismisektori konkurentsivõime parandamiseks kehtestatud majutusasutustele ka alandatud käibemaksumäär. Kahekümne kaheksast riigist kõigest neli riiki ei kasuta võimalust kehtestada majutusasutustele üldisest erinev käibemaksumäär. Need riigid on Taani, Suurbritannia, Slovakkia ja Ungari. Maksuerandi eesmärk on nõudluse suurendamisega majanduskasvu toetada. Nii väliskülalised kui ka siseturistid tarbivad ju lisaks majutusele ka muid tooteid ja teenuseid. Arvestades seda, kui suur on Eesti riigis välituristide arvu osakaal, võib tõesti öelda, et turismisektor on meil, jah, suuresti ekspordisektor. Ja peab ka ütleva, et Eestil ei ole lähiajal selliseid suuri tõmbeartikleid lisandumas. Me küll töötame selle kallal, et siia tuleks suur konverentsikeskus, mis tooks hinnanguliselt juurde 20 000 turisti aastas ning annaks ka umbes 20 miljonit eurot lisatulu ja 400 töökohta, aga see asi on alles töös, see ei tule homme ja see aitab eelkõige, vähemalt esialgu, siiski Tallinna turisti. Tõsi, konverentsituristiga on see lugu, et kui ta kord on konverentsi raames siia tulnud, siis teiste riikide kogemuste põhjal võib öelda, et sageli tullakse pärast koos perega tagasi ja siis liigutakse juba pealinnast kaugemale. Me peame ka arvestama, et hinnatase on ühtlustumas, mis omakorda halvendab veelgi Eesti konkurentsivõimet. Näiteks, kui Eesti üldine hinnatase moodustab praegu 73% Euroopa Liidu keskmisest, siis hotellide ja restoranide puhul on see näitaja 78%, mille järgi Eesti on uute Euroopa Liidu liikmesriikide seas üks kõrgema hinnatasemega maid. Eespool on vaid Küpros, Sloveenia ja Malta. Majutusteenuse käibemaksu määra tõstmise mõju on näidanud Eesti Konjunktuuriinstituut uuringus, mille sügisel tellisid EAS ning Eesti Hotellide ja Restoranide Liit. Kuigi Eesti Konjunktuuriinstituudi uuringu tulemusi on kohati üritatud küll naeruvääristada, öeldes, et see on justkui sektori tellitud. Olles tutvunud aga nii Eesti Konjunktuuriinstituudi uuringu tulemustega kui ka nende riikide kogemustega, kus käibemaksu on tõstetud ja vahel siis jälle langetatud, võin öelda, et teiste riikide kogemused kinnitavad Eesti Konjunktuuriinstituudi uuringu tulemusi. Kui nimetatud uuringust lühidalt rääkida, siis selle tulemusena selgusid järgmised olulised asjaolud. Esiteks, kui kaotada käibemaksuerand praegu täielikult, tõsta käibemaksu 9%-lt 20%-le, siis satub see väga ebasoodsasse aega. Selleks, et seda teada, ei ole muidugi vaja uuringut tehagi, vaadates, et Soomes on kehvem majanduslik olukord. Soome turistide arv on vähenenud selle aasta algusest juba 3% ja samas moodustavad Soome turistid väga olulise osa Eesti turistidest. Nii et iga selline muutus mõjutab Eesti turismisektorit negatiivselt. Lisaks on Vene turistide osakaal vähenenud selle aasta esimese kvartaliga poole võrra. Põhjuseks on Vene majanduse seisukord ja rubla nõrgenemine, ostujõu langus. Konjunktuuriinstituut on hinnanud, et käibemaksuerandi kaotamise korral tõuseksid majutusteenuste hinnad umbes 7% ja küllastajate arv võib väheneda 6%. Juba praegu on väga suur surve hinnatõusule. Hotellisektor on selline sektor, kus inimitööjõu ja palga osatähtsus on väga suur, aga nagu me teame, on seal üldiselt madalad palgad. Hotelliettevõtjad ütlevad, et just selle palgasurve tõttu on väga raske tööjõudu leida ja kinni hoida, et kui neil oleks võimalik, siis tõstaksid nad juba praegu palku. Aga kuna oma toodet ei õnnestu nii kõrge hinnaga välja müüa, siis see surve jääb, palgad ei tõuse nii palju, kui vaja oleks. Kui nüüd hinnad suurema käibemaksu tõttu tõuseksid, siis halvendaks see igal juhul konkurentsiolukorda.

Veel arve. Ennist ma ütlesin, et kui turist tuleb Eestisse, siis kulutab ta umbes 15% oma rahast hotellile, ülejäänud läheb kõigele muule – transpordile, söögile, muuseumipiletitele jne. Nii et väga oluline on teda siia saada, sest enamiku raha jätab ta hoopis muudesse sektoritesse. Keskmiselt kulutab mitmepäevaturist Eesti-reisi jooksul 191 eurot. Kui käibemaks tõuseks 20%-le ja turistide arv väheneks selle tõttu 6%, siis võiks kogu riik hinnanguliselt jääda ilma 34 miljonist eurost. Valitsus lootis selle ühekordse käibemaksuerisuse kaotamisega saada aastas üle 20 miljoni euro, aga lihtne rehendus näitab, et lõppkokkuvõttes majandus ja ka riigieelarve kaotaksid rohkem. Nii et see ei oleks olnud mõistlik otsus.

Eesti seisukohalt on veel oluline välja tuua, et kui vaadata Euroopa Liidu 28 riiki, siis Eestis on ligi 70%,

68% kõigist majutusasutustes ööbijatest välisturistid, Euroopa Liidus keskmiselt on see näitaja 45%. Teistes riikides on siseturismi osakaal suurem. Meie inimeste ostuvõime on väiksem, mistõttu kasutatakse kõnealust teenust oma maal vähem ning välisturistide osakaal on selle võrra kõrgem. Nii et me oleme väga-väga tundlikud ka nende hindade suhtes, mis on kõrvalriikides.

Kõike kokku võttes ütleksin niimoodi, et ettevõtlusministrina ma ei pidanud õigeks valitsuse kavatsust kaotada käibemaksuerisus hotellide, majutusasutuste teenustelt. Ma arvan, et see kompromiss, mis nüüd on tehtud ja mille järgi erisus jääb – käibemaks küll tõuseb praeguselt 9%-lt 14%-le ehk 5% võrra, 6% vähem, kui oli esialgu planeeritud –, on kompromiss, millega võib edasi elada. Parem oleks olnud 3%, kõige parem oleks olnud muidugi 0%, aga ka hotelli- ja turismisektori esindajad ise ütlesid, et kui tõus oleks 3%, siis sellega võiks hakkama saada. Ma olen nõus, et 3% oleks olnud parem kui 5%, aga 5% on siiski vähem kui 11%. Nii see on. Hea on asja juures vähemalt see, et kõrgem maks rakendub aastast 2017, mitte järgmisest aastast. Hotellisektor saab muudatusega kohaneda ja oma hinnakirjad üle vaadata, sest on teada, et välismessidel müüakse pakette umbes aasta ette. Nii et selleks on vähemalt aega. Mul on hea meel veel selle üle, et nii nagu me valitsuses kokku leppisime, saab turismisektor alates aastast 2017 iga aasta 2 miljonit eurot, mis on sihtotstarbeliselt mõeldud selleks, et toetada turismisektorit väljaspool Tallinna. Niisiis kokku 6 miljonit, mis ei ole üldse mitte väike raha, vanas rahas 100 miljonit krooni.

Kuna aeg hakkab lõppema, siis ma teen kiiresti ja vastan järgmistele küsimustele lühidalt. Tõenäoliselt esitatakse pärast veel küsimusi ja siis saab ka vastata.

Teine küsimus: "Majutusteenuste käibemaksu määra tõstmisest loodetakse teenida riigieelarvesse täiendavat tulu 2017. aastal 22,9 miljonit, 2018. aastal 24,2 miljonit ning 2019. aastal 25,7 miljonit eurot. Kui suure turistide arvu vähenemisega on selle prognoosi puhul arvestatud?" Kas ma saan lisaaega ka? Ei saa. Vastan siis niiviisi, et majutusteenuste käibemaksu määra tõstmisest loodetava täiendava tulu prognoosi koostamisel ei ole arvesse võetud turistide arvu võimalikku vähenemist. Iseenesest ei pea ma seda õigeks.

Kolmas küsimus: "Konjunktuuriinstituut on hinnanud, et käibemaksu määra tõstmise korral tõuseksid majutusteenuste hinnad 7% ja külastajate arv väheneks 6% ehk ligi 180 000 inimese võrra. Kas valitsuse käsutuses on analüüse, mis lubavad väita, et käibemaksu määra tõstmise mõju ei ole turismisektorile oluline?" Analüüse, mis lubaksid väita, et käibemaksu määra tõstmise mõju ei ole turismisektorile oluline, minu käsutuses ei ole.

Ja viimane küsimus: "Väiksemate maapiirkondades asuvate majutusasutuste täitumus ja kasumlikkus on aastaid olnud kehvapoolsed. Milliseks Te hindate selle sammu mõju maapiirkondades asuvatele turismitaludele?" Ütleksin niimoodi, et kui seda määra oleks tõstetud 20%-le, siis oleks see väiksematele maapiirkondades asuvatele majutusasutustele kindlasti toonud kaasa varimajanduse kasvu ja nii mõnigi väiksem oleks pidanud ka oma tegevuse lõpetama. Nüüd, kui see tõus on märgatavalt väiksem, on raske olukorda hinnata. Ma väga loodan, et EAS tegeleb aktiivselt sellega, et leida uusi turge, et Eestisse tuleks uusi turiste uutest riikidest. Kui me räägime Vene turu äralangemisest ja Soome turistide vähenemisest, siis EAS-il on arvestatud üle 40 miljoni euro selleks, et teha turunduskampaaniaid uutes riikides, näiteks Rootsis, Saksamaal ja Norras, ning sealt turiste Eestisse meelitada. Lisaks veel seesama 6 miljonit eurot, mis nüüd läheb sihtotstarbeliselt otse maaturismi edendamiseks. Ma loodan väga, et koos nende lisanduvate plussmeetmetega ei avalda see väike hinnatõus maapiirkondadele lõppkokkuvõttes negatiivset mõju. Aga eks elu näitab seda. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Arupärimise esitamisel ja arupärimisele vastamisel lisaaega ette nähtud ei ole, küll aga saab minister küsimusele vastates rääkida ära kõik, mis veel südame peale jäi, ja siin ajalimiiti pole. Liina Kersna, palun!

16:58 Liina Kersna

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Tõesti, 5% kõrgema käibemaksuga on kõige raskem ellu jääda just maaturismiettevõtetal. Ma olen kuulnud, et nad on teinud kompromissettepaneku jagada see 5% tõusu viie aasta peale, tõsta iga aasta 1% võrra. Kas te valitsuses seda kompromissettepanekut ka arutasite?

16:58 Ettevõtlusminister Urve Palo

Me arutasime seda laadi ettepanekut küll, aga mitte sellisena, et tõsta 1% võrra. Eesti Kaubandus-Tööstuskoda tegi ettepaneku, et käibemaks tõuseks 2017. aastast 2% aastas, ja seda ettepanekut ma arutasin majandusministeeriumis väga suurel ümarlaul, kus olid esindatud, ma ütlesin, kõik turismisektori liidud, hotellid ja muu turismisektor. Nead ütlesid, et selline aasta kaupa tõus on nendele kõige halvem. Nad peavad müüma oma pakette välismessidel alati aasta ette, ja kui on teada, et kogu aeg läheb kallimaks, siis peavad nad ütleva, et vaadake, selle aasta hind on meil selline, aga järgmisel aastal juba selline ja ülejärgmisel selline. Nad ütlesid, et see neile kohe üldse ei sobi. Ma ei tea, millised kirjad on hiljem tulnud, aga mina võtsin selle sõnumi aluseks, kui me kabinetistungil arutasime lineaarset tõstmise võimalust, ja ütlesin, et sektor lineaarset tõusu ei soovi. Maaturismi esindajad olid ümarlaul ka kohal, aga võib-olla on neil hiljem tulnud teisi mõtteid, ma ei saa seda välistada. Tookord ümarlaul oeldi igatahes väga selgelt välja, et lineaarne moodus, nii nagu pakkus välja Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, et tõstame aasta kaupa, neile ei sobi. Nende sõnum oli, et parem olgu ühe korraga näiteks 3%.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Laine Randjärv, palun!

16:59 Laine Randjärv

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Minul on selline küsimus. Esiteks ütlen kohe, et ma kuulun nende hulka, kes täna pigem rõõmustavad, et see tõus ei ole 11%. Ja muidugi oleks mulle ka meeldinud, kui see oleks 0, sest see on Eestis üks väga oluline ettevõtlusharu, mis meile üldse midagi sisse toob, eriti ekspordi kontekstis. Sel hetkel, kui neid läbirääkimisi peeti, te olite ju ministri staatuses ja teatavasti on alati kergem kohe õige suund võtta kui tagantjärele asju ümber teha. Missugune täpselt oli teie seisukoht ja miks teiega ei arvestatud?

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Te mõtlete, millal?

16:59 Laine Randjärv

Siis, kui olid koalitsiooniläbirääkimised.

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Koalitsiooniläbirääkimistel ütlesin ma väga selgelt, et on olemas konjunktuuriinstituudi analüüs, mis näitab neid ja neid asju, millest ma just äsja rääkisin, ja et käibemaksuerisust ei tohiks mingil juhul kaotada. Ma jäin kahjuks vähemusse. Arvestades seda, kui kiire ajagraafik oli koalitsiooniläbirääkimistel ja et kokkuleppe kohaselt hakkaks kõrgem maks kehtima aastast 2017, ma tõesti arvasin, et jõuan selgitustööd parlamendi abiga ka veel hiljem teha. Aga et kaks nädalat hiljem tahetakse see muudatus juba seadusesse kirjutada ... Jah, seda võib ka minu naiivsuseks nimetada, aga ma tõesti arvasin, et seda veel ei tehta, et seda tehakse aasta pärast. Kui ma avastasin, et seda muudatust hakatakse kohe tegema, siis ma ütlesin kohe, et sõbrad, oot-oot, see ei lähe mitte, hakkame siis kohe debateerima.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

16:59 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ma püüan selle valitsuse poliitikast aru saada, aga mitte kuidagi ei saa. Paistab, et ka teie koalitsioonipartnerid ei saa aru, kuhu nad on alla kirjutanud ja kust selline maksutõus järsku sinna paberi peale kirja sai. Ma küsin lihtsalt ja arusaadavalt. Idaturistide arv on vähenenud, Soome turistide arv on vähenenud ja valitsus tõstab ettevõtetel 5% käibemaksu. Kuidas see mõjub Eesti ettevõtete konkurentsivõimele?

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Ma muidugi rääkisin sellest pikalt, aga lühidalt kokku võttes ütlen, et loomulikult ei mõju see konkurentsivõimele hästi. Toome ühe näite. Ennist Liina Kersna küsis just maaturismi seisukohalt, et

seal on eriti probleeme. Ma olen sellega nõus. Rääkisin hiljuti ise veel suuretevõtjatega, kellel on hotellid siin Tallinnas. Nii mõnigi ütles, et kui oleks ette teadnud, et käibemaksuerisus kaotatakse, siis võib-olla seda hotelli, mida praegu ehitatakse, ei ehitataks. Väga raske on investeringuid Eestisse saada ja nende saamine oli üks tegureid, kui hotelli ehitama hakati. Aga ta ütles ka, et Tallinnas me saame siiski ehk hakkama, küsimus on maapiirkondades. Ma teen nüüd ühe lihtsa rehkenduse. Keskmine hotellituba maapiirkonnas maksab 32 eurot. See on statistiline keskmine, kindlasti võib see varieeruda üles- ja allapoole. Kui me võtame, et 5% tuleb käibemaksule otsa, siis me räägime tegelikult ju 1,5 eurost ehk 32 eurost saab 33,5 eurot. Nii vaadates ei ole asi ju drastiline, aga mina ei ole kindlasti see, kes nüüd ütleb, et see on marginaalne ja liiga väike. Rehkendus on väga lihtne: kui on 32 eurot ja 10% pannakse otsa, siis tuleks 3 eurot, ja kui lisatakse 5%, siis on 1,5 eurot. (Vahele hüüe saalist.) Ma räägin hotellikoha hinnast ühele kliendile. Selles kontekstis, kas on 32 eurot või 33,5 eurot, ma ütleksin, et kui on tegu ühe inimese, ühe perega, siis poolteise euro pärast ei jäädaks arvatavasti tulemata. Probleemi koht on see, kui turismifirmad müüvad oma pakette välismessidel. Ma täitsa usun, et seal mängib iga euro rolli. See on küll rohkem suurte spaade teema, aga ma ei alatähtsusta ka seda. Konkurentsiolukorda see muudatus loomulikult ei paranda, kuid ma loodan, et praegu kokkulepitud 5%, arvestades kõiki lisasoodustusi ja tegevusi, mida riik on kavandanud turistide Eestisse meelitamiseks, ei vii ka jalgu alt ära.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

16:59 Andres Ammas

Härra juhataja! Lugupeetav minister! Valitsus kavatseb tõsta majutusasutuste käibemaksu alates 2017. aastast. Miks te ikkagi soovite nüüd kiirustades seda nn kompromissi, võiks öelda, teerulliga Riigikogust läbi suruda, selmet vaadata, mis turismisektoriga tänavu ja tuleva aasta esimesel poolel tegelikult juhtub? Praegu oleks ju ka aega tellida neid erapooletuid põhjalikke uuringuid, mida on soovinud organisatsioonid, kelle liikmeid see maksutõus otseselt puudutab.

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Aitäh! Selleteemalised uuringud on ju tegelikult olemas. Uuringud ei toeta seda, et käibemaksuerisuse võiks kaotada. Seetõttu on mul hea meel, et päriselt ära ei kaotata, kuigi jah, mõnevõrra see erisus väheneb. Eks sellel, miks praegu tahetakse kokku leppida, on mitu põhjust. Üks on see, et kõnealune muudatus on ka osa paketist, millega tulu poole pealt 2017. aasta eelarve muid kuluartikleid katta. Teisest küljest on ka see põhjus, et sektor peab, nagu me oleme kokku leppinud, maksumuudatusi vähemalt pool aastat ette teadma. Loomulikult oleks hea, kui ta teaks veel rohkem ette, siis saab ta oma samme seada. Kuid ega ei ole ju välistatud, et mis tahes konjunktuuri põhjusel näiteks otsustatakse ka asi tagasi keerata. Ka seda ei saa välistada, see võimalus jääb alles.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

16:59 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud proua minister! Ütlesite selle maksutõusu kohta, et see on kompromiss, millega saab edasi elada. Paljud meist siin on viimasel ajal suhelnud ettevõtjatega, kes turismindusega tegelevad. Mulle on näidatud neid pabereid ja ma saan aru, et nende äri on praegu lihtsalt ääre peal. Te teate, et mõned ettevõtted, mis on õitsenud, ei jaksa enam maksusid maksta jne. Mina näen praegust olukorda nii, et see ettevõtja on nagu inimene, kes seisab katuse äärel ja võib kohekohe kukkuda. Mis vahet seal enam on, kas te lükkate teda näpuga või virutate talle rusikaga silmaauku, tema lendab ju nagunii maha. See 5% või 11% annab tegelikult ühe ja sama tulemuse.

16:59 Esimees Eiki Nestor

See on nüüd küsimuse esitamise koht!

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Siin ma vaidlen vastu. Kindlasti ei anna see sama tulemust, on väga oluline vahe, kas käibemaks on 14% või 20%.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

16:59 Siret Kotka

Austatud istungi juhataja! Hea minister! Hotellide esindajad ja turismiettevõtjad on toonud välja, et Eesti vajaks suurt ja korralikku konverentsikeskust. Seeläbi saaks Eestisse tuua rohkem nn konverentsituriste. Mis te ise sellisest ideest arvate ja missuguseid samme te olete astunud selle idee elluviimiseks?

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Aitäh! See on tõesti oluline, sest omavahel öeldes on konverentsiturist selline turist, kes nii väga raha ei loe, tuleb välismaalt ja ei loe igat senti. See on selline turist, kes jätab siia rohkem raha maha, ja see on ju meie riigi huvides. Teisest küljest on see ka väga lai turismiharu, sest ülemaailmseid korporatsioone, kes otsivad igal aastal kohta, kus oma meeskonna või juhtide koolitust või kokkusaamist korraldada, on väga-väga palju ja nad tahavad käia eri riikides, tahavad kogeda midagi uut. Majandusministeeriumis tegin ma juba majandus- ja taristuministrina ning teen nüüd ettevõtlusministrina edasi tihedat koostööd Tallinna Linnavalitsusega, et teha korda linnahall, sest sellel on unikaalne asukoht. See oleks ka välituristidele väga atraktiivne. Sellist kohta, kus turismi- ja messikeskus asub praktiliselt vanalinnas, mina ei tea, võib-olla kuskil on, aga mina ei tea. See oleks lihtsalt öeldes väga kihvt ja hea tõmbekeskus. Mul on hea meel selle üle, et Tallinna linn on eelmisest sügisest peale üles näidanud väga head koostöötahet ja meil on peaaegu iga nädal kokkusaamised, et selle teemaga edasi minna. Eesti riigi poolt on majandusministeeriumi käepikendus Tallinna Sadam, kes on omakorda huvitatud, et see piirkond korda saaks. Tal on seal ümbruskonnas maad ja see ettevõtmine väärib ka tema maid. Meil on mitmeid huvilisi, kes oleksid valmis tulema kolmanda poolena juurde. Idee on see, et me ei taha teha uut Saku Suurhalli, kus riik teeb midagi ära ja pärast peab peale maksma, vaid riigi ja omavalitsuse töö on hoolitseda, et see asi tuleks, ja hilisem eksploatatsioon peaks olema ikkagi erasektori käes ja keskus peaks ennast ise ära tasuma. Ei ole saladus, et me oleme väga kõrgel tasemel kohtunud Hard Rockiga, aga huvilisi on veel. Nii et töö käib ja ma väga loodan selle peale. Kõige tähtsam on siin just riigi ja linna koostöö, siis saab asi ka tehtud. Praegu ma ei näe, et see ei võiks teoks saada.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

16:59 Mihhail Korb

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud minister! Mul on küsimus teile kui inimesele, kes osales koalitsiooniläbirääkimistel. Mina kujutan ette, et kui koalitsioonikokkulepet tehakse, siis pakub iga erakond välja igasuguseid mõtteid ja ideid, mida ta tahab ellu viia. Need mõtted ja ideed pannakse kokku ning see, mis ei mahu koalitsioonileppesse, visatakse välja. Iga erakond võitleb selle eest, et tema ideed ja mõtted oleksid kindlasti leppes sees, pärast propageerib ta neid tugevalt ühiskonnas ja võitleb selle eest, et need ellu viidaks. Aga mündil on, nagu selgub, kaks poolt: üks pool on lubadused, teine pool on kulud. Nüüd minu küsimus. Mis erakond oli see, kelle ettepanekul pandi koalitsioonikokkuleppesse hotellide käibemaksu tõus, ja mis erakond on see, kes võitleb nüüd kõvasti selle eest, et see saaks ellu viidud? Kas see on Reformierakonna uus poliitika või sotsiaaldemokraatide uus poliitika või äkki oli see erakond IRL? Tahaks selles selgust saada.

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Ega siin saladust ei ole. Reformierakond on öelnud, et nende maailmavaade pigem ei soosi maksuerisusi.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Aadu Must, palun!

16:59 Aadu Must

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Mu küsimus haakub natuke üle-eelmise küsimusega. Jutt on tõepoolest teadusturismist, mis mõnele piirkonnale pole mitte ainult turism, vaid regionaalse arengu võti. Ma räägin loomulikult Tartu linnast. Mõned aastad tagasi, see oli üsna ammu, rõõmustasime, kui ülikool suutis korraldada 365 rahvusvahelist konverentsi aastas. See oli hea tulemus. Praegu kipume teaduskonkurentsis alla jääma ning see puudutab kogu Tartu linna ja ülikoolide arengut tervikuna. Asi on selles, et meil on tekkinud kõvad konkurendid – Läti ja Rootsi, kus loetakse konverentse jagades igat eurot, igat protsenti. Mulle tundub, et konkurentsieelist hakkame nüüd tänu sellele seadusparandusele või uuele seadusele veelgi kaotama. Mida riik on teinud selleks, et tõepoolest midagi parandada? Asi on ju selles, et konverentsikeskusena linnahall ei lahenda probleemi.

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Jah, muidugi. Nagu ma ütlesin, me oleme väikeriik ja suuri konverentsikeskusi igasse suurde linna me ei saa teha, sest me lihtsalt ei majanda neid ära. On hea, kui me suudame selle Tallinna teha. Mul on isiklikud kogemused ajast, kui ma Saint-Gobaini firmas töötasin. Mul õnnestus saada siia rahvusvaheline Saint-Gobaini juhtide konverents, kus osalesid 100 tippjuhti üle maailma. Enamik neist, isegi rootslased olid siin esimest korda. See oli küll juba üheksa aastat tagasi. Tookord ütlesid mitmed kolleegid mulle, et oi, teil on ilus linn, ilus riik. Nemad olid arvanud, et on mingi vana sovetlik riik, aga selgus, et on väga kihvt riik. Mõnigi lubas suvel siia oma abikaasaga tagasi tulla. Ja kui juba tagasi tullakse, siis liigutakse ka Tallinnast kaugemale. Selles mõttes annaks konverentsikeskus küll esimeses tõeske Tallinnale, aga hiljem minnakse ka teistesse regioonidesse. Aga kui küsida, mida riik on üldse turismi arendamiseks teinud, siis kindlasti ei saa öelda, et ei ole midagi teinud. Päril palju on aastate jooksul EAS-i ja MAK-i toetusmeetmete kaudu läinud selleks, et turismiatraktsioone ehitada, on see siis polaarmõis Ida-Virumaal või Lottemaa Pärnumaal. Nüüdki on EAS-il 20 miljonit eurot, mis on mõeldud väikeste turismiatraktsioonide toetamiseks väljaspool Tallinna. Palun vabandust, seal hulgas on ka üks tivolitaoline atraktsioon, mis võiks Tallinna tulla. Mõeldud on niiviisi, et see turismiatraktsioon kokku ei tohi olla üle 5 miljoni euro ja sellest poole peaks erasektor maksma. Nii et tegelikult me räägime umbes kaheksast atraktsioonist, mis toetaksid seda, et turistid ka väljapoole Tallinna jõuaksid (Lottemaa näide või polaarmõis), et mul on põhjust minna näiteks, ma ei tea, Põltsamaale või Võrumaale. See konkurss nüüd sügisel tuleb ja ma väga loodan, et me näeme seal häid ideid ja ka riik on valmis öla alla panema, rääkimata kõigist turundusmeetmetest, mida on päris palju. Alati võib teha rohkem. Ja ma loodan, et see 6 miljonit eurot, mis tuleb ka just sihtotstarbeliselt, et toetada turismi arendust väljaspool Tallinna, et me suudame välja nuputada sellise hea meetme, mis tõesti aitab. Me teeme seda koos sektoriga, me ei nuputa seda seal töölaua taga niimoodi lakke vaadates. Me teeme seda koos sektoriga, et see tõesti aitaks. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

16:59 Märt Sults

Aitäh, juhataja! Aitäh, proua minister! Mina olen tõeline eesti mees ja mina tahan kõike seda saada. Mina ei käi välismaal puhkamas. Eelmisel aastal ma käisin 7-liikmelise perekonnaga, laste ja lastelastega Värskas. Olime seal seitse päeva ja pärast seda me ei käinud tükk aega mitte kuskil. Tähendab, see oli äärmiselt kallis. Kui nüüd panna sellele käibemaksule veel juurde kas 2%, 3% või 4%, siis me ei saaks kaks kuud eriti midagi süüa. Mis te arvate, kas siseturism sureb välja või me hakkame lootma kellegi teise peale?

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Aitäh! Mul on erakordselt hea meel, et te Värskas käisite. Ma olen ise Värskast pärit ja mul läheb kohe süda soojaks, kui ma kuulen, et keegi käib Värskas. Kui ma oma sõpradega kuskil käin, siis me naerame ka, et arendame regionaalpoliitikat. Kui me ööbime Saaremaal või Ida-Virumaal, siis ütleme, et jätame sinna nimelt raha maha. Tahaks tõesti, et eestimaalased seda rohkem teeksid, aga küsimus on võimalustes. Ma ütlen siin veel seda, et kui ööbimine maksab 32 eurot ja sellele tuleb öö pealt poolteist eurot juurde, siis jah, see on ühest küljest märkimisväärne raha, aga teisest küljest ma ei ole kindel, kas

sellepärast jääb reis tegemata. Nii see on. Tähtis on aga hoopis see, et inimeste palgad Eestis kasvaksid. Ma usun, et siis siseturism areneks, ja selle nimel me pingutame kõik.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Priit Toobal.

16:59 Priit Toobal

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Te toote juba teist korda näite, et ühe toa hind käibemaksu tõustes justkui väga palju ei kasvagi, et 32-lt eurolt 33,5-le eurole. Aga kui natuke veel arvutada ja võtta üks konkreetne ettevõtte, kus on 15 kohta ja aastane täitumus 75% – see on isegi juba hästi, eriti maapiirkondades –, siis riigile maksuna juurde makstav osa on 6000 eurot aastas. Kui selles ettevõttes on 15 kohta ja üksnes kümme töötajat, siis sotsiaalmaksu 1%-lise alandamise tulemusel võidab ettevõtja selle töötajate arvu pealt aastas 276 eurot, käibemaksu tõstmise tõttu maksab aga 6000 eurot rohkem. Küsin teilt kui ettevõtlusministrilt, kes peaks ju ettevõtja eest hea seisma: kas see on riigi poliitika, mis ulatab abikäe ettevõtjale, või on see poliitika, mis sirutab käe ettevõtja taskusse?

16:59 Ettevõtlusminister Urve Palo

Aitäh! Mis puudutab seda rehkendust, et maksab 6000 eurot rohkem, siis eeldatakse ju ikkagi, et seesama poolteist eurot pannakse toa hinnale juurde ehk külastaja maksab selle kinni. Ei eeldata, et selle peaks ettevõtja kinni maksma. Kui praegused kasumid lubaksid selle raha ettevõtjal lihtsalt oma taskust võtta, siis võiks öelda, et ettevõtjatel läheb piisavalt hästi. Aga tegelikult ei lähe, seda ma tean. Nad peavad hinda tõstma, sest kasum ei ole selline, et võiks selle vahe oma kuludest katta. Kui praeguse 9% asemel oleks käibemaks 20%, siis oleks hinnatõus tõesti märkimisväärne. Nüüd on see oluliselt väiksem. See tuleb aastast 2017 ja eeldus on, et muudatust pikalt ette teades saavad ettevõtjad seda ka oma hinnakirjades arvestada.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Kersti Sarapuu, palun!

17:00 Kersti Sarapuu

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister, kõigepealt suur tänu sisuka vastuse eest! Ma küsin nüüd niiviisi. Kõik need argumendid, mis te oma vastustes tõite, katavad ju täpselt neid seisukohti, millest me oleme kogu aeg rääkinud. Kui te neid argumente sealsamas ümarlaual esitasite ja kui te nüüd ministritega neid otsuseid teete, mis siis teised ministrid on selle kohta öelnud? Kas nad saavad aru, et lõppkokkuvõttes me ju kaotame, sest tarbitakse vähem, kui needsamad turistid jäävad siia tulemata, ja seetõttu ei saa käibemaksu ka teistelt teenustelt, mida iga turist muidu siin kohapeal kasutaks?

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Ma võin sellele küsimusele vastata niiviisi, et arusaamist ja mõistmist oli selles küsimuses väga raske leida.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Erki Savisaar, palun!

17:00 Erki Savisaar

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud minister! Te ütlesite, et käibemaksu tõusuga Eesti riik kaotab rohkem, kui võidab, sest maksutõusust saadav tulu on väiksem kui vähenevast turistide hulgast põhjustatud kulu. Miks on valitsus siis otsustanud ikkagi käibemaksu tõsta? Miks tehakse otsuseid, mis on Eesti majandusele kahjulikud, ja mis on selle maksutõusu eesmärk?

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Aitäh! See näide, mis oli arvuliselt 34 miljonit, tugines konjunktuuriinstituudi uuringule, mis oli tehtud selles teadmises, et maksuerisus kaob, et käibemaks läheb 20%-le. Nüüd me juba teame, et nii see ei ole, et tuleb 14%. Sellel protsendil baseeruvat uuringut meil ei ole, aga uued arvud ei ole kindlasti

eelmainitud suurusjärgus. Me loodame, arvestades lisameedet, millega maaturismi edendamiseks antakse 6 miljonit eurot, ja kogu EAS-i tegevust, et selle väikse maksumõnuga niisugust negatiivset tulemust üldse ei tule. Aga ega keegi täpselt ei tea. Seda ei saagi lõpuni hinnata, olgem ausad, sest me ei tea, mis maailmaturg teeb, mis Soome turult täpselt tulemas on. Nii et mingil hetkel see mõni euro siia-sinna selles mõttes ei loe, et kui Soome turul on näiteks väga halb olukord ja inimesed ei reisi väljapoole, siis ei pane neid reisima ka see 1-2-eurone vahe. Tegureid on muidugi väga palju, neid kõiki ritta panna ja täpselt hinnata ei olegi võimalik. Mul ei ole hea meel mitte selle üle, et käibemaksuerisus väheneb, vaid mul on hea meel selle üle, et ta ei kao ära ja väheneb märgatavalt vähem, kui alguses sooviti.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

17:00 Martin Helme

Täna, härra spiiker! Härra minister! Palun vabandust, proua minister, tuhat vabandust! Kuulan siin juttu 1,5-eurosest hinnatõusust ühe ruumi peale ja see kõlab mulle umbes samamoodi nagu peaministri jutt 0,5-sendisest või 5-sendisest bensiiniliitri hinna tõusust. Mulle tuleb kurbus peale, sest tundub, et me elame tõepoolest selles Exceli tabeli paradigmas. Ettevõtjad ju ei hinnasta niimoodi, tegelikult on asi palju keerulisem. Minu küsimus on aga natuke laiem. Küsimus ei ole ainult majutusettevõtete käibemaksus, küsimus on ka selles, et juurde tulevad veel aktsiisimaksud. Me rääkisime siin spaadest, mis ongi need turismimagnetid, ja kui kütuseaktsiis tõuseb, siis see tähendab, et ka sinna kohalejõudmine muutub kallimaks ...

17:00 Esimees Eiki Nestor

Küsimus!

17:00 Martin Helme

... toasoe muutub kallimaks. Keskmise väikse toa hind ei lähe 1,5 euro võrra kallimaks, see hind läheb oluliselt kallimaks ja see kõik on minu meelest läbi arvatamata või juurde panemata ...

17:00 Esimees Eiki Nestor

Küsimus, palun! Küsimuse esitamiseks on üks minut, arutelu tuleb hiljem.

17:00 Martin Helme

Küsimus on selline: kas on üldse lootust, et maksu hakkab rohkem laekuma kui siia maani?

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Lootus sureb viimasena. Aga kui rääkida tõsiselt, siis kütuseaktsiisi 10% tõus ja diislikütusel algul 15% mõjutab toote sisendhinda 0,3%. On küll sektoreid, kus see mõjutab rohkem, näiteks transpordisektoris oli üle ühe protsendi. Sellised on analüüsid, mis on tehtud majandusministeeriumi analüüsiosakonnas, ja mul ei ole põhjust neis kahelda. Analüüsid on küll alati analüüsid, aga nende erapooletuses ma ei kahtle. Muidugi, aktsiisitõus tõstab ju mingil moel ka nende kaupade ja teenuste hinda, mida see aktsiis mõjutab, küsimus on, kui palju. Nii et kui me räägime kütusest, siis mõju sisendhinnale on 0,3% aastas. Sellised need arvud on.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Andres Metsoja, palun!

17:00 Andres Metsoja

Aitäh, hea juhataja! Austatud minister! Mulle tundub, et me oleme strateegiate usku, aga probleeme lahendame projektipõhiselt. Seda kinnitab see, et me saime alles hiljuti valmis turismi arengukava, seda kinnitab see, et me oleme arengufondi vahendusel tegelikult väitnud, et Eesti spaade arengusuund peaks olema *medical spa*, ehk me peaks hakkama oma Nokiad arendama Euroopa inimeste ravimise kaudu. Ometi oleme praegu olukorras, kus me lükkame oma strateegiad kalevi alla ja tegelikult ei näe

selles sektoris väga suurt arengut ega riigi panust. Milline on teie arvamus, kas me suudame ühel hetkel lähenemise, et strateegiline suundumus *versus* reaalne projekt, kummutada, ning rääkida reaalsest majanduskasvust ja teaduspõhisest lähenemisest, või on see teie hinnangul lootusetu?

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Aitäh! See on tõsi, et turismi arengukava sai valmis eelmise aasta kevadel, aasta tagasi ja selles ei ole arvestatud, et käibemaksuerisus väheneb või kaob üldse. Sellega, et riik midagi ei tee, ma muidugi nõustuda ei saa, sest EAS-i kaudu on uuel eelarveperioodil, aastail 2015–2020 tulemas üle 80 miljoni euro ja riik lisab turismi arendamiseks nüüd veel 6 miljonit. Need summad ei ole väikesed. Aga minu meelest on teil siin parlamendis väga hea võimalus avaldada eelarve menetlemise käigus oma arvamust turismisektori käibemaksu teemal. Kui teie arvate, et see 5%-line kompromiss ei ole hea, siis te saate siin oma meelsust näidata.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

17:00 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma olen ka pärit Lõuna-Eesti poolt ja tean, et maaettevõtluses, just turismi poolel on probleem pigem selles, et teenindussektori palgad on väga madalad. Teie eesmärk, mille te täna siin välja ütlesite, on see, et palgad peaksid tõusma. Kuidas ikkagi maksutõus garanteerib selle, et töötus ei kasva ja palgad kasvavad? Praegu ei ole see nagu sünkroonis.

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Loomulikult, nagu ma ütlesin, ükski aktsiisitõus ega maksuerisus ei aita kaasa majanduse arengule, see on selge. Aga me räägime siin 5%-lisest käibemaksu tõusust ehk siis maks ei tõuse mitte 20%-le, vaid 14%-le ja see toimub aastast 2017. Neid Exceli tabeli näiteid ja rehkendusi ma tõin siin ka selleks, et natuke illustreerida, mis arvudest me räägime. Ja kui sektori enda esindajad ütlesid, et 3%-ga saaks hakkama, siis praeguse kokkuleppe kohaselt on ju ainult paar protsenti rohkem ja paar protsenti tähendab nende summade juures sente. Kui 5% on 1,5 eurot, siis paar protsenti vähem on alla euro. Nii et mis siin muud on, kui et sektor saab sellega juba ette arvestada, saab planeerida. Kui arvestada ka kogu riigipoolset tuge, sedasama 80 miljonit, mis läheb turismisektori elavdamisse, pluss 6 miljonit, mis läheb konkreetset maaturismi elavdamisse, siis loodame, et vastupidi, turiste tuleb juurde. Aga ega hiromant ei ole meist keegi, teeme kõik oma parima.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison.

17:00 Jaak Madison

Aitäh, lugupeetud spiiker! Austatud minister! Teie vastustest on pidevalt jäänud mulje, nagu sooviks seda käibemaksutõusu keegi teine – nemad soovivad, nemad tahtsid, saime kompromissi, tulles vastu nende soovidele jne. Te väitsite ka, et ei ole välistatud protsessi tagasipööramine ehk siis seda maksu ei tõsteta. Kas sellest võib välja lugeda, et teie isiklikult ja teised sotsiaaldemokraadid ei poolda seda maksutõusu ning te sooviksite selle ära jätta? Seega, kui opositsioonilt juhtub tulema umbusaldusavaldis lugupeetud peaministri vastu, kas me võime siis loota, et sotsiaaldemokraadid tulevad sellega kaasa?

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Mina räägin valitsuse tasandil. Ma olen ettevõtlusministrina kogu aeg öelnud, et mina isiklikult ei pea õigeaks maksuerisust üleüldse puudutada, see võiks jääda 9%-le. Aga pärast tuliseid vaidlusi kohtumistel sektori esindajatega ja kabinetis peetud vaidlusi olen ka öelnud, et see 5% on kompromiss, millega võib edasi elada. See ei tohiks sektoril jalgu alt lüüa. Pealegi lisanduvad riigipoolsed meetmed. Ka see 6 miljonit, mis öisel istungil otsustati juurde anda, peaks aitama kaasa turistide jõudmisele Eestisse, samuti Tallinna turistide jõudmisele väljapoole Tallinna, kui turismiatraktsioone juurde tuleb. Sedapidi peaks sektor küll ellu jääma. Mina isiklikult arvan, et see on kompromiss, millega saab edasi elada.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

17:00 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud proua minister! Kahju, aga peab konstateerima, et meie valitsus tahab järjekordselt majandussektorile natuke vitsa anda. Lugesin, et Lätis aktsiisi tõstmise eksperiment hotellide puhul ei õnnestunud. Minu küsimus ongi, miks meie siis teeme sedasama, mis naabritel hästi ei läinud. Tallinna ja Riia vahe pole ju suur, hotellide töö on üsna sarnane. Miks me ei taha õppust võtta, ei taha näha, et naabritel ei läinud hästi?

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Just nimelt, sellele ma viitasin ka oma varasemas jutus, kui ma rääkisin Eesti Konjunktuuriinstituudi analüüsist ja ütlesin, et teiste riikide kogemused kinnitavad pigem selle analüüsi tõepärasust. Mina olen näinud Saksamaa, Iirimaa ja ka Läti kogemusi. Lätis tõesti käibemaksuerisus kaotati. Tõsi, see sattus sellisele ajale, kus majandus langes, ja ega lõpuni ei teagi, kui palju see oli majanduslangusest ning kui palju erisuse kaotamisest tingitud, aga turistide arv tõesti vähenes. Kui maksu uuesti langetati, siis hakkas turistide arv jällegi kasvama. Mingi seos siin on, see ei ole üksühene, aga oma mõju sellel kindlasti on. Nüüd on Lätis majutusasutuste käibemaks 12% ja Eestis tuleb 14%, nii et vahe on õnneks väike. Kui see maks oleks Eestis läinud 20%-le, siis oleks see olnud märkimisväärselt suur vahe ja mittemõistlik otsus.

17:00 Esimees Eiki Nestor

Maire Aunaste, palun!

17:00 Maire Aunaste

Lugupeetud eesistuja! Proua minister! Mul on tegelikult korraka nii küsimus kui ka ettepanek. Urve, te teate ise täpselt sama hästi nagu mina, et Eestis on sadu ja sadu kilomeetreid matkaradasid, mis läbivad puutumatu ja ilusat loodust. Kas ei oleks õige aeg turustada neid radu just nimelt välisriikides nendele inimestele, kelle jaoks see loodus on võib-olla täiesti unikaalne nähtus? See viikski turisti pealinnast välja ja tooks Eestile raha.

17:00 Ettevõtlusminister Urve Palo

Võib-olla tõesti. See mahub võib-olla selle sisse, mis on EAS-il niigi planeeritud, võib-olla läheb see sinna 6 miljoni sisse, mis ekstra antakse. Saame kokku, tutvustame seda ideed EAS-is ja teeme ära!

17:00 Esimees Eiki Nestor

Andrei Novikov, palun!

17:00 Andrei Novikov

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Te tõdesite oma vastuses, et see meede takistab töandjatel tõsta töötajate palka. Samuti mainisite, et olite sellega, küll teistsugustel tingimustel, nõus juba koalitsiooniläbirääkimistel. Teatavasti pannakse koalitsiooniläbirääkimistel kirja põhimõtted. Ma usun, et sotsiaaldemokraatide üks põhimõtte on tõsta inimeste palka. Kas teile ei tundu, et te minetasite juba koalitsiooniläbirääkimistel mõned oma põhimõtted ning praegu lihtsalt realiseerite kellegi teise poliitikat?

17:01 Ettevõtlusminister Urve Palo

Ei tundu, on lühike vastus. Nagu ma ütlesin, koalitsiooniläbirääkimistel oli käibemaksuerisuse teemal mul eriarvamus. See, et seda teemat soovitakse nii ruttu seadusesse panna, oli üllatus. Kui me seda teada saime, siis mina ettevõtlusministrina ja minu kolleegid sotsiaaldemokraadid ütlesime kohe, et sellisel moel käibemaksuerisuse kaotamine ei ole mõistlik. Selles sektoris on tõesti madalad palgad, on palgatõusurive, ja kui ettevõtjatel oleks võimalus palka tõsta, siis nad seda ka teeksid. Selles mõttes on väga oluline, et käibemaksuerisus säilib, tõsi küll, väiksemana kui praegu, aga siiski säilib ja hinnatõus ei ole nii suur. Pluss siis kõik need meetmed, millest ma olen korduvalt rääkinud ja mis tooksid turiste nii

väljast- kui seestpoolt meie majutusasutusi külastama. Ma arvan, et kõik see kokku on siiski positiivne ja selle tõusuga võiks hakkama saada küll. Eks elame, näeme! Ma ütlen veel kord, et ei ole teada, kuidas täpselt, kui palju Soome turistide arv kahaneb. Ja kui see kahaneb märkimisväärselt palju, siis öelda, et kahaneb üksnes sellepärast, et meil käibemaks 5% tõusis, kindlasti muidugi ei saa. Põhjused on nende sisemajanduses. Aga ma olen öelnud ka, et kui näiteks järgmise aasta eelarvet kokku pannes leitakse, et majutusasutuste käibemaksu tuleb hoopis, ma ei tea, praeguselt 9%-lt langetada, siis see kõik on diskussioonide küsimus ja need võimalused on ju veel alles.

17:01 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

17:01 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Austatud proua minister! Majutussektori inimesed räägivad ikka, et kui tõsta käibemaksu, siis muutub sektori toimetulek viletsamaks ja ilmselt langevad seetõttu ka palgad. Ja kui ikka spetsialistid seda kinnitavad, siis andke andeks, täie austuse juures ma usun spetsialisti ikka rohkem kui ministrit. On ju teada, et hotellimajanduses on 80% personalist naised. Järelikult naiste palgad vähenevad ja see suurendab veelgi meie palgalõhet, sellest kalast on igal aastal ju palju räägitud. Palun ütelge, kas te olete mõelnud ka selle peale, et majutusteenuste käibemaksu tõstmine suurendab meie palgalõhet.

17:01 Ettevõtlusminister Urve Palo

Aitäh küsimuse eest! Ma olen selle peale kohe vägagi mõelnud. See oli ka üks põhjus, miks ma nii tulihingeliselt käibemaksuerisuse kaotamise vastu võitlesin. Muu hulgas just nimelt sel põhjusel, et selles sektoris töötab väga palju naisi, tihti üksikemasid. Nii et see on väga oluline, kas nendel on tööd ja millised on palgad. Mina usun ka muide just uuringuid ja analüüse. Nendele ma tahangi oma jutus alati toetuda. Need analüüsid, mis konjunktuuriinstituut on teinud, on tehtud selle pealt, et käibemaksuerisus kaob, aga praegu see ju plaanis ei ole. Nii et arvud on teistsugused ja uusi analüüse veel tehtud ei ole.

17:01 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, proua minister! Avan läbirääkimised. Palun Mihhail Stalnuhhin arupärijate esindajana! Palun vabandust! Palun kõigepealt proua Kersti Sarapuu arupärijate esindajana!

17:01 Kersti Sarapuu

Veel kord aitäh, härra juhataja! Mul ei oleks midagi ka selle vastu olnud, kui Mihhail Stalnuhhin oleks alustanud.

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud proua minister! Tegelikult tahan öelda seda, et me ei ole näinud, kuhu me peaksime selle nelja aastaga liikuma. Praegune koalitsioon pole andnud meile niisugust head vaadet, kuhu kohta me tahame selle nelja aastaga jõuda, vaid pigem on kogu aeg lähtunud sellest, et saada riigieelarve tasakaalu. Täna ma nägin ministri vastustest, et ta tajub tegelikult väga hästi, milline on olukord, ja aktsepteerib kõike seda, mida me siin kohapeal oleme rääkinud. Jah, kui öeldakse, et Tallinna linnas saadakse veel kuidagimoodi hakkama, siis ma tahaksin tõesti kinnitada, et väljaspool Tallinna pole olukord mitte mingil juhul selline. Majutusettevõtetel väljaspool Tallinna on üsnagi keeruline seis. Priit Toobal tõi majutusasutuste täitumuse kohta väga optimistliku näite, arvestades, et see on 75%. Tavaliselt kipub see olema 17–40%. Võime väga selgelt kinnitada veel seda, et väljaspool Tallinna saab majutusettevõtte väga harva letihinda. Sellesse letihinda on paigutatud majanduskulud, töötajate palk, kindlasti ka investeringud ja see summa ei kattu mitte mingil juhul sellega, mis ettevõtted saaksid majutus-, ütleme, toahinna eest. Sugugi harvad ei ole juhtumid, et hindu alandatakse 10%, 20%, 30%, eriti just gruppide puhul 30%, see on peaaegu täiesti tavaline. Nii et kasumimarginaal on enamikus majutusettevõtetes, mis asuvad väljaspool Tallinna, sisuliselt ikka väga väike või peaaegu olematu.

Me oleme täna rääkinud veel sellest 6 miljoni suurusest toetusprogrammist, mida kavatakse ellu viia, kusjuures igasse aastasse jääks 2 miljonit eurot. Praegu on aga veel täiesti selgusetu, kas see läheb investeringuteks või muidu turundus- või muudeks toetusteks. Kui vaadata EAS-i koduleheküljelt, kui

palju on eelmistel perioodidel turismivaldkonnale igasuguseid toetusvahendeid eraldatud, sh ka struktuurifondide vahenditest, siis me näeme, et suuremad keskused on lõviosa endale saanud ja teised majutusettevõtted üle Eesti on pidanud leppima küllaltki väikeste summadega.

Lõpetuseks tahan veel öelda seda, et Leedu on katsetanud mitu korda käibemaksu tõstmist ja langetamist. Selle aasta 1. jaanuarist langetas ta selle uuesti 9%-le, et turismi arendada ning meelitada turiste kohalikku keskkonda nautima ja majutusteenust kasutama. Nii et me peame ikka veel sügavalt mõtlema selle üle, kuidasmoodi käituda. Pigem tuleks seda käibemaksu 9%-lt allapoole langetada kui tõsta, tõstmine ei tuleks nagu kõne allagi. Aitäh!

17:01 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

17:01 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud proua minister! Tahaks öelda paar sõna kahe asja kohta. Üks asi on, et siin on tunni aja jooksul pidevalt kõlanud, kuidas minister võitles, võitles, võitles selle 20% vastu. Asi on selles, et see võitlus ei ole võidujooks, kus teine koht on väga hea saavutus ja antakse hõbemedal. See võitlus on poks ja siin on ainult üks võitja. Minister võitles, aga ta kaotas. Teine asi, miks ma siia pulti tulin, on see pidev jutt, et need 14% on mingi kompromiss. Ma muidugi ei oska nii ilusasti kirjeldada, mis on kompromiss, nagu seda tegi Sergei Dovlatov oma raamatus, millel on täpselt selline pealkiri, "Kompromiss". Kindlasti on paljud siin saalis seda lugenud. Aga ma üritan anda teile piltliku ettekujutuse, kuidas mina seda kompromissi näen. Proua minister on meil taluperenaine ja tema hoovis jalutab üks ilus suur roheline silmadega karvane kass, töökas, edukas, püüab rotte ja hiiri nii mis hirmus. Ja siis tuleb peremees, kellest perenaine sõltub, annab talle roostetanud käärid ja ütleb, et ei ole midagi parata, kastreerida on vaja. "Milleks? Ei saa aru!" Ta võitleb, aga ta kaotab selle võitluse. Operatsioon algab, käärid hakkavad ragisema ja siis poole peal, kui üks testiikul on juba eemaldatud, tuleb see kompromiss, et jätame teise alles. Las see kass olla õnnelik ühe munaga. Teate, juhtub täpselt see, mis juhtus Lätis ja mis juhtus Leedus. Kass selles hoovis enam oma nägu ei näita, kui tal on vähimgi võimalus põgeneda kõrvaltalusse, siis ta teeb seda. Ärge nimetage seda kompromissiks, ärge nimetage seda võitluseks! Praegu tapetakse see kana, kes muneb kuldseid mune. Teema on lihtsalt selline. Kompromissivõitlus, tahes-tahmata räägid sellest, kus on kõige valusam, kui sind kinni hoitakse. Turismisektorit hoitaksegi praegu kinni testiikulitest, mõtlemata, mis juhtub mõne aasta pärast. Aitäh!

17:01 Esimees Eiki Nestor

Aadu Must, palun!

17:01 Aadu Must

Austatud esimees! Lugupeetud proua minister! Head kolleegid! Ma tahan sissejuhatuseks rääkida maksudest. Teate, kui laps läheb kooli, siis ta saab varsti teada, mis asjad on maksud. Ühe versiooni järgi on maksud selleks, et riigil on raha vaja. Öeldakse, et see on majandusteaduse aabitsatõde. Õige, see on aabitsatõde algkoolile. Ülikoolis õpetatakse, et maksud ei ole mitte ainult tuluallikas, vaid on ka üks põhilisi ühiskonna juhtimise mehhanisme. Keerad natuke juurde, ühiskond käitub ühtemoodi, keerad teisipidi, ja teate, ühiskond töötabki teistmoodi. Mul tekkis muidugi lahendamatu küsimus, ma ei saa aru, kumma hariduse järgi käitub Eesti Vabariigi valitsus – kas algkoolihariduse või selle teise järgi. Selle teise järgi öeldakse, et vahel võib makse kehtestada isegi siis, kui nad distsiplineerivad ja alati tulu ei too, lõpetades igasuguste parkimiskorralduste ja -maksetega jne.

Tegelikult erutab mind eelkõige siiski selline kitsas turismi lõik nagu teadusturism. See ei ole päris seesama mis konverentsiturism, kus keegi käib ennast täiendamas või midagi muud sellist tegemas. Eestis on üks linn, kelle jaoks teadusturism on arengumootor. Tartu arengukavad rääkisid juba eelmise aastatuhande lõpul sellest, kuidas ikkagi meie kõrgharidust edendatakse, kuidas Tartu on hariduse ja teaduse linn, ning kogu aeg on üks meetmeid olnud teadusturism. Kui ülikoole omavahel võrreldakse, siis konverentside korraldamine on üks väga tugev argument ja selle üle käib Euroopas ka väga tõsine võitlus. Tõepoolest, sõna otseses mõttes võitlus, kes saab neid korraldada. Teaduskonverents annab teadustulu ja annab ka puhtmajanduslikku tulu ning seal on vaja kahte asja. Ei piisa ainult hotellist, peab olema ka teaduspotsentsiaal taga. Eestis on see ühes linnas, Tartus, olemas. See arv, mida ma enne nimetasin – 365 rahvusvahelist konverentsi aastas –, on juba vananenud. Vahepeal on see arv õnneks

ikka kasvanud. See on väga hea näitaja.

Tartus on tehtud mitmesuguseid üritusi just potentsiaali tõttu. Mulle oli väga positiivne üllatus, kui isegi Rootsi teadlaste, ajaloolaste päevad tehti Tartus. Sellel oli kaks põhjust: esiteks oli tol hetkel neid Eestis ikkagi odavam teha ning teiseks on Tartus ka arhiiv ja suur kild rootslaste oma ajalugu.

Praegu ei võistle Tartu teadusturismi korraldamisel ja teaduskonverentside organiseerimisel mitte Tallinnaga, vaid konkurendiks on Riia, loetakse lausa maksuprotsente. Konkurendiks on Rootsi, konkurendiks on Malta, kus selleks haibiti üles isegi ülikoole, et lisaks turismile oleks seal võimalik ka konverentsiturismi arendada. Eestis on sellega päris kurvad lood. Mulle tuleb meelde, et 2018. aastal on Eesti Euroopa Liidus tähtsal positsioonil, eesistujamaa. Ja kujutage ette, seni on Euroopa Teadusfond ilma igasuguse instruksioonita millegipärast jaganud rohkem selliseid suuri konverentse tööpoolest eesistujariiki. Meil selleks erilist võimalust ei ole. Näiteks, kui esimese kategooria teaduskonverentsidel nõutakse, et peab olema 12 paralleelsaali jne, siis sellega on raske hakkama saada.

Mis puutub meie maksusüsteemi ja maksuerisuste reformidesse, siis mul on õnnelik juhus – mu kaks head sõpra on praegu Läti valitsuse liikmed. Ma küsisin, mis nemad arvavad. Nemad on Eesti valitsusega rahul. Nad ütlevad, et Eesti ajab Lätile sobivat poliitikat. Ja ma ei saa aru, kas nad ütlesid seda kui sõbrad, et äkki ajame ühist asja, või on siin ikkagi ka riikidevaheline konkurents mängus. Aidake see küsimus ära vastata. Nemad on rahul. Aitäh!

17:01 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

17:01 Märt Sults

Auväärt eesistuja! Minister, kolleegid! Mina ikka oma vana asjaga. Kaheksa aastat tagasi alustati Paljassaare kultuurilaidude projekti. Kaheksa aastat tagasi! Valitsusel on väga raske töötada, kui tal puudub visioon. Valitsus ei tea, mida ta peab tegema nelja aasta pärast. Ta tahab teha täna, eile, võib-olla homme. Meie teadsime juba kaheksa aastat tagasi, mida Eestil vaja on. Paljassaare kultuurilaidud koosnevad kolmest eraldi asuvast poolsaarest. Üks poolsaar on kultuuripoolsaar, sinna tuleks planeeringu järgi 10 000-kohaline konverentsikeskus. Kümnetuhandelises keskuses saab olla 12–20 paralleelsaali. Teine on pahelisuse poolsaar. Tallinna kesklinn on kohutavalt hädas sellega, et öösiti käib jämm, ööklubid on lahti, inimesed ei saa rahu. Lahendus on olemas, see on seal poolsaare peal. Tallinnal ei ole tivolit. Kolmas poolsaar oleks tivoli saar. Neljas, et tulla vastu rohelistele, oleks kajakate käimla, et nad ei käiks Tallinna linnas roojamas. Me nägime seda kaheksa aastat tagasi ette. Ja mis sain vastuseks keskkonnaministrilt? Keskkonnaminister ei kooskõlasta Paljassaare kultuurilaidu sellepärast, et ta ei näe seal jätkusuutlikkust ja et seal on äkki keskkonnaohud. Siis me peame ju autod ka välja lülitama. Eks ole, sellepärast aktsiisimaks tõusebki, et autod vähem sõidaksid. Parem oleks üldse jalgsi käia või hobusega sõita, siis ei oleks üldse ohtu. Ei saa aru, mida härra Pomerants mõtles, kui ta vastas nendele seitsmele küsimusele, mis me esitasime. Eriti hea on veel see, kui ta lõppu kirjutas: "Tallinna lahte planeeritava kultuuripoolsaare arendamine peab toimuma jätkusuutlikult ja keskkonda säilitavalt või säästvalt." Naerukoht! Kui kõik kohad on tehtud, kõik andmed on antud, kõik uuringud on ka tehtud! Naerukoht. Kas üldse ei loeta ettepanekuid, kas üldse ei jälgita asju, mida teised pakuvad? Või on kuskil mingi kiil ees – harituse tase, kadedus? Mis asi see on? Me elame ühes riigis, meil on üks eesmärk. Meil on üks visioon, meil ei ole visiooni neljaks aastaks. Mina olen õpetaja ja ma jään surmani õpetajaks. Minu kõige lühemad visioonid kestavad 12 aastat, vähemalt 12 aastat, pluss veel viis aastat, et sa saaksid teada, mis sinu õpilastest on saanud. Nii et 17 aastat on kõige lühem visioon. Mina olen alles noor õpetaja, sest ma olen ühe ringi läbi käinud, pluss kolm aastat. Seltsimees majandusminister, te võiksite ka käia läbi 17 aastat või 20 aastat ja siis vaadata, mis saab. Mõelge, leidke endale visioon! Aitäh!

17:01 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

17:01 Tarmo Tamm

Juhataja! Head kolleegid! Kuulan ja mõtlen, et ma ei saa ikka endiselt aru praeguse valitsuse poliitikast. Koalitsioonileping on alla kirjutatud, aga kellelegi see ei meeldi. Ei meeldinud see täna siin saalis IRL-i saadikutele, ei meeldinud Reformierakonna saadikutele, ei meeldinud ka proua ministrile, kes pidi

ettekannet tegema. Ja oh seda rõõmu, et käibemaks ei tõusegi 20%-le, tuleb ainult 14%. Me oleme ettevõtjale kinkinud sellega siis 6%, rääkimata sellest, et 5% käibemaks ikkagi tõuseb. Ja kui tuua paralleel kütuseaktsiisi tõstmisega, siis Eesti ettevõtjad ja teised inimesed võiksid ka rõõmustada, sest 2019. aastal seda tõusu ei tule, see tehakse varem ära. Me võiks ju teha veel niimoodi, et tõstame kütuseaktsiisi ainult 2016. ja 2017. aastal, olgugi et mõlemal aastal 15%, ja siis juba 2018. ja 2019. aastal üldse ei tõsta. Rõõmu kui palju! Aga ma ei tea, kuhu selline poliitika välja viib.

Fakt on see, et turismiettevõtlusest tuleb Eesti SKT-sse 7%. See on toimiv majandusstruktuur. Kui nüüd valitsus püüab ettevõtluse konkurentsivõimet nõrgestada, mille kaudu siis tulevikus püütakse Eesti riigi eelarvesse raha saada? See on ju fakt, et kaks suurt investeeringut on peale seda uudist seisma pandud, üks on hotelli ehitus ja teine on Pühajärve keskuse suur laiendamine. See tähendab kümneid miljoneid investeeringuid, lisatöökohti ja ka lisatulu riigieelarvesse. Küsimus ongi, kas riigieelarvesse peaks raha laekuma majanduskasvu tulemusel, mis minu arvates on õige samm, või siis ettevõtetele täiendavate maksude lisamise kaudu, mis on lühiajaline samm ja ei vii meid kuhugi edasi.

Nii et ma ei saa aru, mida valitsus mõtleb. Ettevõtjad ei saa aru, mida valitsus mõtleb. Nende maksutõusudega pannakse Eesti konkurentsivõimele suur koormus peale ja pole välistatud, et ettevõtted ja ettevõtlus liiguvadki siis ära kas või Läti või Leetu. Ja kus on siis meie võit? Kuna 2017. aastani on veel aega, siis te mõtlete võib-olla ümber, tulete tagasi siia Riigikogu ette ja ütlete, et see oli vale samm, nagu on juba mõelnud Leedu parlament ja valitsus. Ma arvan, et Eesti jõuab täpselt sama kaugele, sest ettevõtjatele täiendavate maksude lisamisega ei ole võimalik nende konkurentsivõimet suurendada. Aitäh!

17:01 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

17:01 Martin Helme

Lugupeetud härra spiiker! Proua minister! Kallid kolleegid! Minu meelest on vaja veel kord üle rõhutada mõned lihtsad asjad. Peaaegu kõigile on selge, et see maksutõus, mis on planeeritud konkreetselt majutusettevõtetele, aga ka kõik muud maksutõusud, mis on ühes pakendis, teevad kahju Eesti majandusele. On täiesti selge, et planeeritud raha sellises ulatuses, nagu valitsus on planeerinud, sellest ei laeku. Majanduskasv on pärsitud, töökohad vähenevad. Minu meelest on täiesti selge ka see, et varem või hiljem – ma loodan, et varem – tuleb need maksud tagasi pöörata. Eestis tuleb teha hoopis teistsugune maksureform. Aga selle jaoks, et kõigile oleks arusaadav, kes vastutab selle eest, et vahepeal tehakse Eesti majandusele kohutavat kahju, ettevõtteid suletakse ja veel rohkem inimesi läheb Eestist ära, tuleb seda siin uuesti alla kriipsutada. Sotsiaaldemokraatlik Erakond võib ju rääkida nii palju kui tahab, et neile see ei meeldi, aga nad on kaasvastutajad selle eest, kui Eesti majandusele pannakse põnts. Nii nagu on kaasvastutajad ka IRL-i saadikud ja nii nagu on kaasvastutajad Reformierakonna saadikud. Edaspidised halvad uudised Eesti majanduses on nende süü. Aitäh!

17:01 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

17:01 Andres Ammas

Austatud juhataja! Head kolleegid! Eelmisel nädalal oli meil nn istungivaba nädal ja tõenäoliselt paljud meie seast kohtusid nii ametlikel kui ka mitteametlikel kohtumistel valijatega, sh turismiettevõtjatega. Ja mul on tunne, et tõenäoliselt paljud rahvasaadikud, ka koalitsiooni liikmed, ütlesid nendel kohtumistel oma valijatele, kes neile majutusasutuste käibemaksu tõstmise teemal etteheiteid tegid, et jah, teil on õigus, aga mina ju ei tõstaks seda, mina saan teist aru, mina ei tõstaks, aga see koalitsioonilepe ju sunnib. Kusagil on üks koalitsioonilepe, mis on hakanud elama täiesti iseseisvat elu ja võtnud aru peast rahvasaadikutel endil, kes on kaotanud iseseisva mõtlemise võime. Praegu oleks viimane aeg, lugupeetud koalitsiooniliikmed – saalis on teid küll vähe, aga võib-olla kuskil teleka taga on mõni rohkem –, lüüa selg sirgeks ja hakata vastu enne, kui valitsus selle eelnõuga siia saali tuleb, öelda, et sellega me ei ole nõus. Vahel on kasulik teha üks samm tagasi, et siis teha mitu sammu edasi. Koalitsioonileppes, mis seal salata, on ka paar täiesti mõistlikku mõtet. Kui koalitsioon tahab nendega edasi minna, siis tuleks kuskil järele anda, muidu kaob valijate silmis see viimanegi usaldusepiisk. Aitäh!

17:01 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimissoovi ei ole. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

2. 16:31 Arupärimine piimatootjate olukorra kohta (nr 11)

16:58 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Riigikogu liikmed Siret Kotka, Marika Tuus-Laul, Kersti Sarapuu, Mihhail Stalnuhhin, Valeri Korb, Vladimir Velman, Lauri Laasi, Andrei Novikov, Dmitri Dmitrijev, Tarmo Tamm, Olga Ivanova, Rein Ratas, Jüri Ratas, Martin Repinski, Erki Savisaar, Jaanus Karilaid, Priit Toobal, Aadu Must, Viktor Vassiljev, Mihhail Korb, Toomas Vitsut ja Mailis Reps. Arupärijate nimel Siret Kotka, palun!

16:58 Siret Kotka

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud kolleegid! Keskerakonna fraktsiooni liikmed esitasid arupärimise maaeluministrile Urmas Kruusele, see puudutas Eesti piimatootjate olukorda. Meie piimatootjad on olukorras, kus ühelt poolt mõjutavad neid endiselt Ukraina kriisist tingitud sanktsioonid, teisest küljest aga on Euroopa Liit alates s.a 1. aprillist tühistanud piimatootjatele kehtinud piimakvoodid. Kvootide kadumine tähendab seda, et surve piima hinna langusele kasvab veelgi. Läti ja Leedu on toetanud oma piimatootjaid mitme miljoni euroga, Eesti kahjuks pole seda teinud. Eesti põllumees on seni saanud peamiselt tuge vaid Euroopa Liidust, sest Eesti keskvalitsus on abipalvetele pigem eitavalt vastanud. Näiteks aprilli keskel keeldus valitsus eesotsas rahandusministriga piimatootjaid erakorraliselt 2,8 miljoni euroga toetamast. Nii me olemegi olukorras, kus põllumehed on sunnitud oma tegevust järjest enam koomale tõmbama ja töötajaid koondama. Kümned piimatootjad on raskuste tõttu oma tegevuse juba lõpetanud. On ka teada, et juba 3500 lehma ehk 28 lehmakarja on likvideeritud ja see tendents võib veel jätkuda. Kõige sellega seonduvalt olemegi esitanud arupärimise nelja küsimusega maaeluministrile. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Ja seetõttu maaeluminister Urmas Kruuse tulebki ja vastab arupärimisele. Palun!

16:58 Maaeluminister Urmas Kruuse

Väga austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Head külalised! Loen ette küsimused, mis on maaeluministrile esitatud.

Esimene küsimus: "Läti, Leedu, aga ka Soome väärtustavad põllumehi ja toetavad neid rasketel aegadel. Kui suureks peab ministri hinnangul kriis Eestis kujunema või kui väikeseks piimakari kahanema, et riik sellele tõsisemat tähelepanu pööraks ja vajalikke toetusi eraldaks?" Põllumajandusministeerium on läbi aegade jälginud olukorda kogu põllumajandussektoris, kaasa arvatud piimatootmises. Selles mõttes on küsijal õigus, et Venemaa turu äralangemine on otsustavalt mõjutanud sektori olukorda ja eriti toorpiima kokkuostuhinda. Tuleb tunnistada, et turgude kadumise ja madalate kokkuostuhindade tõttu on põllumajandussektor raskemas seisus, kui võiks olla. Riik aitab siiski kaasa uute turgude otsimisele ja tooraine väärindamisele ning selle võimaluste loomisele. Oleme avanud ja avamas ka maaelu arengukava meetmeid, mis toetavad ettevõtete arendamist ja tootearendust. Pärast Vene turu ärakadumist on ka tootjad leidnud uusi eksporditurge, neid on 19. Samas on kindel, et nendel turgudel müüdadavad kogused ei ole veel piisavad selleks, et kõike kompenseerida.

Teine küsimus: "Euroopa väiketootjad on protestide käigus välja toonud, et väiketootjaid ootab ees pankrottilaine, kuna suurtootjad ajavad nad kvootide kaotamise järel pankrotti ja poelettidele jõuavad odavad piimaülejääd. Milline saab teie hinnangul olema kvootide kaotamise mõju Eesti väiketootjatele ja piimatootjatele tervikuna?" Laiemas plaanis toob piimatootmiskvoodi rakendamise lõpetamine kindlasti kaasa ühelt poolt vabaduse tootmisotsuste tegemises. See tähendab seda, et kui tootjal, sh väiketootjal tekib soov oma tootmist suurendada, siis ei pea ta enam muretsema, kas kvooti on ikka piisavalt või millised on võimalused selle juurde saamiseks. Negatiivselt võib kvoodi kadumine ja eeldatavalt kaasnev piima hinna mõningane langus mõjuda nendele tootjatele, kelle toodangul on kõrge omahind ning võimalused tootmine efektiivsemaks muuta kasinad. Samas tuleb tunnistada, et

selliseid tootjaid leidub paraku kõigis suurusgruppides, see ei ole iseloomulik vaid väiketootjale ja ainult piimasektorile. Siiski tõdeme, et kõikides asjaomastes sektorites on väiketootjal just toodangu kalli omahinna tõttu konkurentsivõime suurendamiseks keerulisem vastu pidada.

Kolmas küsimus: "Rahandusministeerium tõi 2,8 miljoni eurose taotluse mitterahuldamise ühe põhjusena välja selle, et taotluses ei olnud selgelt aru saada, kellele ja kuidas toetust jaotatakse. Kas Põllumajandusministeerium kavatses Rahandusministeeriumi poolt esitatud puudused taotluses eemaldada ning esitada uue taotluse, et Eesti piimatootjate detsembrikuu omahinna ja kokkuostuhinna vahe kompenseerida?" Mis puutub sellesse taotlusesse, siis see oli kooskõlas kõikide eeltingimustega, mis olid seatud Eesti riigi vahendite eraldamisele täiendavateks toetusteks. Need vastasid Euroopa Liidus kehtestatud üldkriteeriumidele. Need kriteeriumid sätestati juba 2015. aasta 14. jaanuari määrusega nr 3. Siis, kui see eelnõu koostati, Rahandusministeeriumil märkusi selle kohta, et taotlus ei vasta kriteeriumidele, ei olnud. Tehniline probleem selle taotluse menetlusel on seotud sellega, et täiendava riigisisese erakorralise abiraha maksmist võimaldanud Euroopa Komisjoni määruse põhjal tulnuks hiljemalt 31. märtsiks 2015 komisjoni teavitada riigisisese abi andmise kriteeriumidest ning hiljemalt 30. aprilliks tulnuks tootjatele abiraha juba välja maksta. Tegelikult oli nii, et see vastuskiri saabus meile liiga hilja ja taotluste muutmisel või täiendavalt selgituste esitamisel ei olnud selles olukorras enam sisulist mõtet.

Neljäs küsimus: "Kuidas suhtute ideesse luua ekspordivõime suurendamiseks Eesti piima bränd ja millised on võimalused, et riik saab vähemalt selles küsimuses piimatootjatele toeks olla?" Arvan, et Eesti piima ja laiemalt Eesti toidu ekspordivõime suurendamisele saab kindlasti kaasa aidata ning seda on aastate jooksul väga mitmete toetusmeetmete abil ka tehtud. Me ei tohiks häbeneda Eesti toidu kvaliteeti. Meie põllupidajad on tegelikult väga targad ja kasutavad ära uusi kaasaegseid võimalusi tootmine efektiivsemaks ja kvaliteetsemaks muuta. Selles sektoris on kindlasti ka ettevõtjaid, kes ütlevad, et kui keegi ei suuda konkurentsivõime vastu pidada, siis nende turuosa jagatakse ümber. See on loomulik lähenemine. Olen aga veendunud, et pelgalt Eesti piima bränd kõiki probleeme ei lahenda. Kõige olulisem küsimus on siiski see, kuidas suudaksime toota võimalikult palju selliseid tooteid, mille järele maailmas nõudlus on, ja kuidas suudaksime siinsamas Eestimaal toorpiima väärindada, et mitte piirduda ainult toorpiima väljamüümisega.

Mitmed maaelu arengukava meetmed nii perioodil 2007–2013 kui ka juba alanud perioodil 2014–2020 ongi suunatud nii tootmise kui ka töötlemise efektiivsemaks muutmisele, kaasa arvatud tootjate, töötajate ja teadlaste vahel tehtava koostöö edendamisele. Kindlasti on oluline osa ka Eesti toidu tutvustamise ja selle müügi edendamise kaval "Eesti toit 2015–2020". Uuringud näitavad, et Eesti inimene kindlasti soovib tarbida rohkem kvaliteetset Eesti toitu, kuigi jah, alati ei saa päris hästi aru, kas toit on valmistatud Eestis või välismaal. Aga see on juba küsimus pakendamisest, märgistusest ja ka tarbija teadlikkusest. Aitäh!

16:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Mihhail Stalnuhhin, palun!

16:58 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud härra minister! Teine arupärimine järjest, mil me vastustena kuuleme mingeid väga pessimistlikke avaldusi. Tahaks midagi head ka kuulda. Ma annaksin hea meelega teile selle võimaluse. Nimelt, nädalat kolm tagasi me arutasime siin ühe õnnetu valla probleemi. Vallale sadas kaela 10 000 siga ja oli võimatu neid toita. Siis nad pöördusid teie poole ja te lubasite, et palute Vabariigi Valitsuse reservist abiraha. Juttu oli 35 000 eurost kuus. Kas teil õnnestus see? Kas te pöördusite valitsuse poole ja kui pöördusite, siis mida teile vastati? Kas see vald sai selle raha, et neid sigu toita? Millega see lugu lõppes?

16:58 Maaeluminister Urmas Kruise

Aitäh, auväärt küsija! Täpsustan, et summa, mille vald lõpuks kulutas, oli natuke alla 20 000 euro. Aga oluline on see, et ma ministrina olen välja öelnud, et vald ei peaks seda kulu tegelikult enda kanda võtma. Praegu on läbirääkimised selle üle pooleli, kuna pankrotimenetlus põhimõtteliselt käib ja me ei tea, kas on võimalik nõutav summa kompenseerida uue ostja kaudu. Kui selgub, et seda võimalust tõesti ei ole, siis maaeluminister kindlasti Vabariigi Valitsuse reservfondist raha saamise taotluse esitab.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Jaanus Marrandi, palun!

16:59 Jaanus Marrandi

Täna! Lugupeetud härra minister! Täna olid maaelukomisjonis PRIA esindajad, kes väitsid, et nad ei saa maksta Euroopa Liidu põllumajandustoetusi välja traditsiooniliselt detsembris, vaid alles järgmise aasta märtsis. See on väga halb uudis. Ega see ei ole selline "Jah, härra minister" laadi juhtum, kus ametnikud otsustavad ja ministri poliitiline tahe on tegelikult teistsugune? Olgem ausad, kui toetused makstakse välja alles järgmisel aastal, kuigi neid on viimased kümme aastat makstud aasta lõpul, siis saavad keerulises majanduslikus olukorras, kus ettevõtete bilansid on niikuinii kehvad, need hoopis rikutud ja kannatab näiteks võime taotleda toetusi. Kuidas te selle probleemi lahendaksite?

16:59 Maaeluminister Urmas Kruuse

Auväärt küsija! Tõepoolest, nii nagu te märkisite, tegemist on täna hommikuse informatsiooniga. Ministri lauale sellel kellaajal, kui ma Riigikokku tulin, seda paberit ei olnud laekunud, aga ma tean, et see taotlus tuleb. See on minule teatud mõttes üllatus. Seda ei ole kordagi senistel aruteludel laua peal olnud. Osa riike on taotlenud veel varasemat osaliste toetussummade väljamaksmist. Meie kindel seisukoht aga on, et me peame pingutama selle nimel, et toetused aasta lõpus välja maksta. Sellest minister järgmistes aruteludes ka lähtub. Aga ma ei saa täna teile lõplikult vastata, sest ma ei ole otseallikast kuulnud põhjuseid, miks hilisema väljamaksmise ettepanek tehti.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

16:59 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ega see jutt palju ei erine eelmise arupärimise temast, milleks oli majutusasutuste käibemaks. See muudatus puudutab täpselt samamoodi Eesti ettevõtete, seekord siis meie põllumeeste konkurentsivõimet, seda, kui konkurentsivõimelised nad Euroopa turul on. Nagu me teame, *top-up*'i meil ei rakendata, täiendavaid riigipoolseid toetusi ei ole, isegi seda 2,8 miljonit ei leitud. Minu arvates piimatootmine võiks olla Eesti Nokia, kui seda aetaks mõistlikult. Aga vaadates valitsuse tegevust tundub, et valitsuse plaan on põllumehi täiendavalt "toetada" sellega, et põllumeeste kasutatava kütuse aktsiisi tõstetakse. Kuidas seda mõista? Mis toimub? Kuidas põllumees üldse peaks hakkama saama ja millised on põllumeeste tulevikuperspektiivid?

16:59 Maaeluminister Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt küsija! Kui me räägime toetustest ja võtame piimatoni eest saadava sissetuleku, siis graafikut uurides näeme, et aastal 2013 olid näiteks 338-eurose sissetuleku juures 19 eurot toetused. Kuidas me ka ei pingutaks, toetuste abil me ei suudaks põllumajandust üleval hoida. Vaadakem piima omahinda. Siin on korduvalt räägitud sellest, et Leedu maksab toetust. Ma kardan aga, et kui Leedu jätkab samasuguse maafondiga ja sellise väiketootmisega, nagu tal on, siis tema toorpiim ei ole kindlasti nii konkurentsivõimeline kui Eesti piim. Seda näitab ka see, kui palju Eestis tõusis toorpiima hind, kui Leedu hakkas meilt väga palju piima kokku ostma. Aga kui me räägime põllumajandusmasinatest ja nendes kasutatavast sinisest kütusest, siis mul on hea meel, et selle aktsiisi määr tegelikult ei tõusnud, vaid jäi samale tasemele. Seda ei ole otsustatud, et see määr tõuseb.

16:59 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, minister! Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin, palun!

16:59 Mihhail Stalnuhhin

Austatud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Vähem kui aasta tagasi, eelmise aasta augustis, viibis meie tolle koosseisu fraktsioon mõned päevad Pärnumaal toredas maakohas, et valmistuda uueks poliitiliseks hooajaks. Meil käisid seal ka külalised, teiste hulgas ühe üsna suure piimatootmisfirma esindaja. Igaks juhuks ma ei ütle, mis firma see oli, aga too mees väga asjalikult selgitas meile probleemide olemust. Isegi need, kes nagu mina ei saa põllumajandusest eriti aru, hakkasid mõistma

olukorda, mis meil on tekkimas. Ma võin arvudes eksida ja räägin piltlikult, aga meelde jäi see, et piim, mis meil toodetakse, on jagunenud umbes kolmeks osaks. Üks on läinud otse Venemaale ja see tee on nüüd vastusanktsioonide tõttu suletud. Üks umbes kolmandik läks Lätti ja Leetu töötlemisele, aga selle piima turg oli ka Venemaa, nii et seegi kanal on juba kinni minemas. See tähendab, et kaht kolmandikku mahust, mida õnnelikul 2013. aastal tootsid meie piimatootjad, ei ole hiljem olnud võimalik müüa. Sellises seisus tekib ülepakkumine ja see tähendab, et hinnad langevad. See omakorda tähendab, et perspektiivis me lihtsalt kaotame piimatööstuse. See ei ole lihatööstus, see ei ole seafarm, mis on paari aasta jooksul võimalik taastada. See on hoopis midagi muud. Aretamine ja kõik muud piimakarjaga seotud tegevused võtavad aega pikki aastaid.

Miks ma teile seda jutustan? Sest meil tekkis tolele ettevõtjale kohe küsimus, kas te räägite kõike seda omavahel või pöördute ka Põllumajandusministeeriumi poole. Kas teil on olnud kohtumisi põllumajandusministri ja kantslerite ja teistega, kes kõik seal ametis on? Jah, muidugi me pidevalt kohtume ja arutame. Ja nende arutelude ja istumiste tulemusena oleme saanud olukorra, mis on praegu: kahjuks on selge, et suurem osa piimatootjatest on väga suures ohus.

Ma lihtsalt ei saa aru, milleks meil üldse ministeeriumi vaja on, kui ta ei suuda midagi ette võtta. Ometi oli ette teada, et lähiajal kujuneb just selline olukord. Milleks meil seda struktuuri vaja on? Inimesed kogu aeg küsivad seda. Või õigemini ma pean siin nentima, et inimesed poliitikast väga palju ei räägi ega küsi – nad ei taha enam halbu uudiseid kuulda. Iga kord, kui midagi küsitakse kas meie majanduse või meie välispoliitika kohta, ikka ja jälle kuuleb vastuseks midagi negatiivset. Eelmisel nädalal kohtumisel valijatega küsiti minu käest, ega ma ei tea, kuidas peaminister seal Luksemburgis ära käis. Kas ta abielupaarile lilli ka kinkis ja kuidas ta aru sai, kes neist on pruut ja kes on peigmees, ja kas ta ikka pruuti suudles ka? Tähendab, ei taheta enam tõsistest probleemidest tõsiselt rääkida. Ja see on nii kahjuks põhjusel, et nähakse, et keegi ei taha tõsiste probleemidega tõsiselt tegelda. Kui teil kui põllumajandust jagaval inimesel on midagi selgituseks öelda, miks ei olnud võimalik, kuigi olukord oli ennustatav, midagi ette võtta, siis palun tehke seda! Selgitage meile, miks Eesti riigi uhkus, meie piimatööstus, on praegu sellises olukorras, nagu ta on. Aitäh!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Jaanus Marrandi, palun!

16:59 Jaanus Marrandi

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud härra minister! Mul on väga hea meel, et Keskerakonnas on tervelt 19 piimatootmisest huvitunud inimest. Esinejaid on siin nagu vähemaks jäänud, sest see teema ei ole selles saalis kuigi populaarne, aga probleem on iseenesest väga tõsine. Siin on olnud juttu likvideeritavatest lehmadest, keda on nüüdseks umbes 4000, ja prognoositakse, et neid võib varsti olla umbes 8000. Noh, võib-olla see arv tundub olevat väike 1999. aastaga võrreldes, kui mõne aja jooksul viidi tapamajja 30 000 lehma, aga 8000 lehma tähendab peaaegu 10% Eesti lehmadest. Piimatootmine on üks Eesti majanduse väljapaistvamaid tootmisharusid. See on reaalmajanduse haru, kus me suudame eksportida 70% rohkem, kui ise tarbime. See on minu arvates väga oluline fakt, me peame ju suutma siit riigist midagi ka välja viia, midagi n-ö päris käega katsutavat.

Kui arvudest natukene veel rääkida, siis päevas on Eesti piimatootjate miinus 80 000 – 90 000 eurot, mis teeb kuus 2,7–3 miljonit ja aastas üle 30 miljoni euro. Nüüd on küsimus, kas riik peaks ettevõtjate kaotusi korvama. Loomulikult ei pea korvama kõiki kaotusi, sest osa neist on seotud tururiskiga. Aga mängus on ka poliitiline risk, millest tekkinud kaotuste korvamisel oleks äärmiselt mõistlik, et selles osaleks ka Eesti Vabariik, kas või näitamaks oma suhtumist. Et see vajalik on, seda on tõestanud ka Euroopa Liit, kes on neljale riigile, kes Venemaa embargo tõttu kõige rohkem kannatavad – need on Eesti, Läti, Leedu ja Soome –, ette näinud toetuse, mis ka välja maksti. See on seesama 6,9 miljonit eurot ning sellesama otsusega anti nendele neljale riigile ka õigus maksta ise toetusteks veel teist sama palju. Eesti taotles 2,8 miljonit eurot, millest kindlasti siin Ivari Padar hakkab rääkima, ja seda raha meie ei maksa. Meie läheme seda toetust küsima ja Euroopa Liit tunnistab, et see on probleem, mis väljub tavalise turuolukorra kõikumise raamidest. Euroopa Liit tunnistab seda, Eesti läheb seda raha küsima, aga ise ei taha midagi mängu panna. See on selline tõsiasi, mis mitte kuidagi mitte kuhugi ei kõlba, ja see raha iseenesest on väga väike raha.

Nüüd üks huvitav nüanss stiilis "Jah, härra minister", mille kohta ma siin ka täna küsisin. Selgub, et maaeluminister sai alles täna teada, et PRIA kavatseb toetusi välja maksta aastalõpu asemel järgmise

aasta märtsis või veelgi hiljem. See on üsna kummaline lugu. Ma küll ei kujuta ette, kuidas võib üks amet tulla oma ametnikega siia parlamendi ette rääkima, mida nemad kavatsevad, lasta n-ö negatiivse linnukese välja, omamata selleks mingisugust poliitilist luba või mandaati. Praeguses olukorras on see toetuste maksmine äärmiselt oluline küsimus, sest asjade seis on niigi kehv. Aasta lõpul on see võib-olla veelgi kehvem, aga läheneb Euroopa Liidu uue perioodi investeringutoetuste taotlemise periood. Ettevõtete bilansid saavad toetuste hilinemise tõttu üsna oluliselt kahjustatud, majandustulemused on kehvad. Ametnike selline tegevus paneb seega Eesti piimatootjatele lisakoorma. Niisuguseid olukordi siiski olla ei tohiks. Ma loodan väga, et maaeluminister Urmas Kruuse võtab seda muret tõsiselt. Saingi aru, et ta tahab sellega tegeleda, kuigi me tema käest selget jah-vastust ei saanud. Usun, et naljad stiilis "Jah, härra minister" on head vaid televiisoris vaadata. Loodan, et Eesti Vabariigis saavad need mured nüüd ja praegu lahendatud nii, nagu peavad, et poliitiline tahe toetused õigel ajal välja maksta võidab. Aitäh tähelepanu eest!

16:59 Esimees Eiki Nestor

Ivari Padar, palun!

16:59 Ivari Padar

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud härra minister! Jah, me oleme siin saalis väga erinevaid majanduskriise, sh ka põllumajanduskriise näinud. Me ei tea, kui kaugele praegune raske olukord põllumajanduses edasi areneb, aga usun siiski, et nii rängaks ja laastavaks see ei lähe kui näiteks 1999–2000.

Toon välja kolm olulist põhjust. Esiteks, kui me räägime konkreetset piimandussektorist, siis eelmise aasta teises ja kolmandas kvartalis hakkasid maailmaturuhinnad kukkuma. Teine põhjus on Venemaa ootamatu rünnak Krimmile ja kogu Ukrainale, mis käivitas mitmesugused sanktsioonid. Ja kolmas põhjus, mis, ma kardan, ei võimalda 2015. aastal sektorit stabiilsesse vette viia, on kvootide kadumine. Pärast kvootide tühistamist ei oska ka kõige targem inimene arvata, kui suur tuleb Euroopas toorpiima tootmise tegelik näitaja. Hästi paljude riikide põllumehed on kvootide kadumiseks valmistunud ja võimalik, et ületootmine tuleb praeguses olukorras päris suur.

Nüüd edasi. Üks asi on see, mida siin riik saab teha. Kui Põllumajandusministeeriumi eelarves on plaanitud sellel aastal maksta välja umbes 300 miljoni eest toetusi, siis see pole väike raha. Loomulikult koos *top-up*´iga oleks uhkem, 320 miljonit. Kolleeg Jaanus Marrandi tõi välja, kui suur on meid tabanud häving. Häving üksinda piimandussektoris on eeldatavasti 30–40 miljonit. Aga ma olen aus: meie riigi võimalused, mis meil aitamiseks teoreetiliselt on, võivad abiks olla, aga ega need kogu probleemi ei lahenda. Üht asja aga peame kindlasti silmas pidama. Kunagi, kui kärpeid tehti, olin ma üks teine minister. Siis me rääkisime küüniliselt, et igat kriisi tuleb hästi ära kasutada. Täna ma ütlen ka, et me näeme ju selle kriisi ajal hästi kogu sektori nõrkusi. Üks puudus on see, et sektoris hakkab silma tootjate enda vähene koostöö, vähene koordineeritud tegutsemine. Väga suur mure on töötleva sektori ja tootjate vaheline umbusk, mida tsiviliseeritud riigis üldiselt ei ole. Soomes me ei näe sellist umbusku, sellepärast et kõik on kooperatiivne, vastutusahel on lõpuni, isegi kuni pangani paigas. Seega on väga palju, mida tuleb ka sektorisiselt teha ehk siis põllumeestel endal teha, et olla valmis uuteks kriisideks ja olla valmis ise oma positsioone kaitsma. Asjade seis, mis on välja kujunenud üksikute töötleva tööstuse ettevõtete ja põllumeeste vahel, on lausa banaalne, ma julgeks öelda.

Nii et midagi pole öelda, aasta 2015 tuleb keeruline. Riik peab loomulikult tegema maksimumi, mis temal on võimalik teha, aga kogu seda turuauku riik kindlasti ei suuda kompenseerida. Ent ettevõtmistega, mis on pikema mõjuga ja mis tuleb kahe-kolme aasta jooksul lahendada, nagu näiteks põllumeeste parem koostöö, tuleb tõsiselt tegelda. Tänan!

18:00 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

18:00 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Ministrit tegelikult ei ole, aga mul on hea rääkida peale kahte lugupeetud endist põllumajandusministrit, kes tunnevad seda teemat läbi ja lõhki. Ega probleem ei olegi milleski muus kui selle sektori konkurentsivõimes. Kui meie põllumeestel oleksid samad tingimused kui näiteks meie naabritel lätlastel, siis mina ei tuleks siia pulti ega nuriseks. Aga Läti riik on

täiendavalt oma põllumeest toetanud, Läti riik maksab *top-up*'i ja tagajärg on see, et meie piim läheb millegipärast Lätti. Ma rääkisin hiljaaegu ühe põllumehega. Sain temaga tänaval juhtumisi kokku ja ta ütles, et kogu tema toorpiim läheb Lätti. Ma küsisin, kus need autod tangivad, ta ütles, et need piimaautod tangivad Lätis.

Ma küsin, mis siis Eesti riigile jääb. Kas me oleme mingi arengumaa, kes toodab toorainet, aga ei suuda seda väärindada? Aasta tagasi veeti minu mäletamist mööda Eestist piima Lätti ja Leetu umbes 71 miljoni euro ehk vanas rahas miljardi eest. Kui see piim oleks Eestis ümber töötatud ja väärindatud lõpptoodanguni, oleks meil vähemalt 500 täiendavat töökohta. Millegipärast pole neid kohti tekkinud ja ei ole selge ka täna sel päeval, kuidas see probleem Eestis ära lahendada, kuidas luua need töökohad ja tagada, et raha jääb Eestisse. Kui töötlemine käib lähiriikides, siis Eesti riik sellest ei võida.

Olukord on tegelikult kurb. Meil räägitakse täiendavatest eksporditurgudest, samas oleme aastaga kaotanud 17% eksporditurust ehk rahalises vääringus ligi 40%. Kogu sektor on seatud raske olukorra ette. Kuidas sellest välja tulla? Kas meie põllumehed on üldse võimelised sellest välja tulema? Praegune piima hind ei vasta tegelikele kulutustele. Põllumehed on öelnud, et umbes 30 senti võiks olla see hind, mis tagaks jätkusuutliku tootmise. Aga ministrile, keda saalis ei ole, võin teada anda, et ka põllumeeste jaoks kütuseaktsiis tõuseb. See ei tõuse küll sellises tempos nagu teiste sektorite jaoks, aga tõus on sealgi ette näha ning see kindlasti ei soodusta Eesti põllumeeste konkurentsivõimet.

Kokkuvõtteks ütlen, et tagage meie ettevõtetele konkurentsivõimelised tingimused, näiteks samasugused kui naaberriikides, ja kui nad siis hakkama ei saa, siis pole neil enam põhjust nuriseda. Aga seni, kuni seda pole tagatud, tuleb ikka nuriseda küll. Aitäh!

18:00 Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

3. 17:03 Vaba mikrofon

18:00 Esimees Eiki Nestor

Ja nüüd, peale haamrilööki, algab vaba mikrofoni voor. Mihhail Stalnuhhin, palun!

18:00 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Üks matemaatikaõpetaja küsis kuuenda klassi õpilaselt, kui palju on kuus ruudus. Sai vastuseks 25 ja oli lausa šokis, sest ta võis oodata vastust, mis võrduks, noh, võimalikud variandid on 3, 4, 8 ja 12, siis oleks teatud loogika olemas, mida nende arvudega, kuue ja kahega teha saab, eks ju. 25-ga õpetaja polnud kuidagi arvestanud. Küsis, miks see vastus siis niiviisi on, kuidas see tuli, ja kuulis sellelt õpilaselt: "Aga enne mind käis tahvli juures see tüdruk ja temalt te küsisite, mis on viis ruudus, ja vastus oli 25." Tema arvas, et kõik arvud ruudus on 25. Ärge kiirustage süüdistama seda õpetajat või seda õpilast. Inimeste ajud on väga erineva ehitusega ja mine sa tea, mida keegi mõtleb, kui ta räägib ühte või teist asja. Seda võib juhtuda ka täiskasvanutega ja juhtubki pea iga päev.

Sellest lausest, et me kunagi ei tea, mida üks või teine mees võib välja öelda, saavad minu kolleegid vahest aru, et ma hakkam rääkima meie auväärsest presidendist Toomas Hendrik Ilvesest. Saksamaal ametlikul riigivisiidil olles ütles ta, et Euroopa Liit võiks vähendada Eestile plaanitavat Aafrika põgenike kvooti, arvestades sellega, et meil on juba tohutult palju migrante.

Lugupeetud kolleegid! Jutt on Eestis elavatest inimestest. Umbes 40% nendest migrantidest on Eesti kodanikud, veel 40% on teiste riikide kodanikud, aga Eesti püsivad elanikud. Umbes 20%, võib-olla 25% on kodakondsuseta inimesed, aga nendest suur osa on Eestis elanud palju pikemat aega kui Toomas Hendrik Ilves. Kuidas saab võrdsustada neid inimesi, kes on siin eluaeg elanud, töötanud, makse maksnud, kellega me kõik koos oleme riiki üles ehitanud, põgenikega Sudaanist, Somaaliast, Liibüast? Kuidas see üldse võimalik on? Kas te kujutate ette, millised ohud see kaasa toob?

Küllap te teate, et praegu läks jagamisele esimene grupp, 20 000 põgenikku ja meie saame sellest, kui mu mälu mind ei peta, ilmselt veidi üle 300 inimese. Aga juba on kuulda, et läheb jagamisele järgmine grupp põgenikke, 40 000. Kas te teate, et ametlikult on neid inimesi 350 000? Aga see arv on välja käidud selleks, et Euroopat mitte hirmutada. Tegelikult on mullu ja tänavu Põhja- ja Kesk-Aafrikast

tulnuid Itaalias maabunud mõnedel hinnangutel 700 000 kuni 800 000 inimest. Ja see kvoot, kui see käiku läheb, tähendab meile 10 000 – 12 000 noort, tugevat, tigidat inimest, kellel ei ole haridust, kellel ei ole tõsist ametit. Ja need inimesed on väga-väga kurjad, sest nad arvavad, et meie oleme süüdi selles, et nad on oma kodust ilma jäänud. Eesti on NATO liige ja meiegi oleme süüdi. Nad kunagi ei nõustu siin teist rolli mängima.

Kas selles olukorras, kus see laine hakkab kaugemale Euroopasse ja sh ka Eestisse jõudma, te tahate veel raksu minna nende inimestega, kes on teie kõrval elanud kümneid ja kümneid aastaid? Kas see on tark tegu? Ma ei tea. Mina pole presidendiga suhtleja, aga kui siin saalis on keegi, kellel on võimalus temaga rääkida, temaga suhelda, ostke talle maksimaalselt palju närimiskummi. Mõnikord on parem närida kui rääkida.

18:00 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams, palun!

18:00 Jüri Adams

Härri istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Kõigepealt sellest, mis mõtet on pidada vaba mikrofoni kõnesid. Kuulajaid on vähe ja see tundub ülekohtune nii istungi juhataja kui ka tema asjalike abiliste vastu, kelle tööaega ma mingisuguse erilise tuju tõttu pikendan. Tekib teatud süütunne. Arvan aga, et põhiline vaba mikrofoni kõnede eesmärk on see, et siin saab välja öelda mõtteid, mille ütlemiseks päevakorrapunkte arutades võimalust pole. Sellepärast, et päevakorrapunktide all lihtsalt ei ole sellist teemat.

Millest siis mina kõnelen? Tahaksin kõneleda mitte ainult täna, vaid ka kõigil järgmistel nädalatel, kui on vaba mikrofoni võimalus ja kui ma siin olen, ja rääkida kas või tühjale saalile. Mõte on selles, et stenogrammi saaksid kirja teatud asjad, mis muidu tõenäoliselt jääksid sinna kirja panemata. On täiesti võimalik, et juhtuks nagu paljude asjadega – eriti nõukogudeaegse Eesti ajaloo –, et kui keegi ei ole võtnud vaevaks mõnest asjast, mida ei tavatseta rääkida, siiski ühel hetkel rääkida, siis ei jää ajaloolasele, tuleviku uurijale mingisugust tõendust selle kohta, et teatud probleem või nähtus on olnud olemas ning et keegi on selle peale mõelnud ja püüdnud üldistada.

Minu isiklik lähtepunkt on, et ma olen nüüd Riigikogus mõnes mõttes teist korda. Ma olin siin alates 1992. aasta sügisest kolme koosseisu ajal, s.o 10,5 aastat, vahepeal 12 aastat ei olnud ja nüüd olen taas. Ma olen siin nüüd olnud kaks kuud ja püüdnud aru saada, mille poolest erineb praegune Riigikogu sellest, mis oli 12 aastat tagasi. Erinevused on minu arvates hästi suured. Mitte kõik neist ei ole negatiivsed, osa on ka positiivsed, aga mina keskendun praegu siiski negatiivsetele asjadele. Ma olen mõelnud sellele, et kui vahepealsetel aastatel Eesti ajakirjandus hakkas Riigikogu kutsuma kummitempliks, siis mis on see tegelike põhjuste kogum, mis sundis sellist üldistust tegema. Olen märganud terve hulga asju, mida ma pean selle kummitempli fenomeni osisteks, ja need on sellised, et igal nädalal sobib vabas mikrofonis ühest neist rääkida. Täna ma käsitleksin ainult ühte nähtust, mis minu arvates on kõige lihtsamini kirjeldatav, ja peale sissejuhatavat osa ma ehk jõuan selle jutu ära rääkida.

Hea näide on, et täna arutati rahanduskomisjonis esimest tõsist selle koosseisu eelnõu, see on kindlustustegevuse seaduse eelnõu. Vabaerakonna esindaja, kes sealt tuli, kirjeldas meile, mis seal toimus. Nimelt, ilma mingisuguse aruteluta hääletasid valitsuskoalitsiooni esindajad kõik mujalt tulnud ettepanekud lihtsalt maha, pakkumata isegi, et me võib-olla paneksime kompromissina midagi muud oma soovi kohaselt sinna eelnõusse kirja. Seda nähtust võiks nimetada ka jalgpallivõistluse nähtuseks, mis tähendab seda, et Riigikogus on justkui kaks võistkonda. Ühe võistkonna tegevus on õige ja teise võistkonna tegevus on alati vale ning sealt tulev tuleb võimalikult kiiresti tagasi lükata.

Sellel nähtusel on ajalooliselt kaks vormi. Minu arvates see tekkis küll IX Riigikogus, aga esimene vorm oli selline, et lükati tagasi kõik opositsiooni ettepanekud, aga oma inimeste ettepanekud võeti arvesse. Tänane päev näitab meile, et praegu püsib Riigikogus selline jalgpallivõistluse meeoleolu kõige halvemas vormis. Kindlasti on see üks põhilisi põhjusi, miks kummitempli kujund kasutusele on tulnud. Aitäh!

18:00 Esimees Eiki Nestor

Istung on lõppenud. Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 17.14.

